

Mededeelingen van Huishoudelijken aard.

De aandacht wordt gevestigd op art. 15 van het Regl.: De contributie van de leden, die in Nederland wonen of aldaar een adres hebben opgegeven, wordt betaald door overschrijving c.q. storting op postrekening no. 78828 kantoor 's-Gravenhage, ten name van „Secretaris-Penningmeester der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap”. Het door den postbeambte af te geven bewijs van overschrijving c.q. storting is als kwitantie te beschouwen.

Indien 2 maanden na den aanvang van het werkjaar (het werkjaar loopt van 1 October tot 30 Sept.) de contributie niet op bovenbedoelde wijze is voldaan, dan wordt door den Secretaris-Penningmeester per kwitantie beschikt over de contributie, verhoogd met de invorderingskosten. De contributie der in Ned.-Indië verblijvende leden wordt ingevorderd door de zorg van den Hoofd-correspondent te Bandoeng.

De leden die de contributie 1925/26 ad f 6.— nog *niet* betaalden worden verzocht, dit alsnog spoedig te doen.

De contributie voor 1926/27 is vastgesteld op f 5.— (Vorig jaar f 6.—).

I. Verslag over den toestand der Vereeniging.

a. Ledental.

Op 30 Sept. 1925 bedroeg:	
het aantal leden hier te lande	1167
„ „ „ in Ned.-Indië	458
	<hr/>
Totaal	1625
Van 1 October 1925 tot 30 Sept. 1926 bijgekomen . . .	168
	<hr/>
Te zamen	1793
Van 1 October 1925 tot 30 Sept. 1926 afgegaan	154
	<hr/>
Zoodat het aantal leden op 30 Sept. 1926 bedroeg . . .	1639
waarvan hier te lande	1197
en in Ned.-Indië	442
	<hr/>
Totaal	1639
Op 1 October 1926 bedroeg dit aantal voor den aanvang van het nieuwe werkjaar 1926/27, door op dien datum bijgekomen nieuwe leden:	
Voor Nederland	1224
Voor Ned.-Indië , ...	479
	<hr/>
Totaal	1703

b. Geldmiddelen.

Op 1 Oct. 1925 saldo in kas bij den Penningmeester f 904.67

Bovendien:

Te goed saldo in kas bij den Hoofdcorr.

in Ned.-Indië . . . . . f 52.05½

Zoomede nog de te innen contr. van:

11 leden in Ned.-Indië en van

90 leden in Nederland over het werk-
jaar 1924/25.

De ontvangsten in 1925/26 bedroegen . . . . . f 13335.11

Totaal . . . . . f 14239.78

De uitgaven over hetzelfde tijdvak hebben be-
dragen¹⁾ . . . . . f 13183.41

Blijft in kas op 30 September 1926 . . . . . f 1056.37

Bovendien:

Te goed: saldo in kas bij den Hoofdcorr. in Ned.

Indië , ... f 7.49½

zoomede nog te innen contributie van 31 leden in Ned.-Indië
en van 137 leden in Nederland, benevens een bedrag van f 80.—
van een advertentie over 1925/26.II. Rekening en verantwoording van het Bestuur over zijn
geldelijk beheer.

In de Commissie tot het nazien van de Rekening en Verantwoording van den Secretaris-Penningmeester, hebben zitting gehad de heeren J. P. J. VERBERNE, W. J. M. LINDEN en J. MUTTERS.

Zij hebben blijkens hun schrijven d.d. 14 October 1926, „de rekening en verantwoording van den Secretaris-Penningmeester nagezien en accoord bevonden en stellen voor den Secretaris-Penningmeester voor de lofwaardige wijze van beheer dank te zeggen en hem décharge te verleenen voor het door hem gevoerde beheer.”

III. Nieuwe leden.

OPGAVE NIEUWE LEDEN.

Nederlandsch-Indië.

P. L. van Andel, Off. van Gez. 1e kl., L. J. C. Bakker, Kapitein der Art., S. H. A. Begeman, 2e Luit. der Art., L. Bendler, 2e Luit. der Inf., J. H. van den Berg, Mil. paardenarts 2e kl., P. van Beveren, 2e Luit. der Inf., H. J. Blume, Kap. der Inf., D. F. W. Boes Lutjens, 1e Luit. der Inf., P. Bruin, 1e Luit. der Inf., H. A. Buiskool, 2e Luit. der Inf. F. J. Bijvoet, 2e Luit. der Art., K. J. J. Drijber, 1e Luit. der Inf., C. T. J. Eckman,

¹⁾ Onder deze uitgaven zijn begrepen f 383.60 ten dienste van het werkjaar 1926/27.

2e Luit. der Inf., J. Erkelens, 1e Luit. der Cav., W. K. H. Feuilletau de Bruijn, Kap. der Inf., F. D. Fokkema, 1e Luit. der Cav., W. A. C. Galestien, 1e Luit. der Inf., B. H. Gronewold, 1e Luit. Inf., W. C. H. de Groot, 2e Luit. der Art., J. T. Hallegraeff, Kap. der Art., H. Hanssen, 1e Luit. der Art., J. Hazenberg, 1e Luit. Mil. Adm., H. L. Hoorweg, 2e Luit. der Art., B. J. Lambers, 1e Luit. der Cav., W. C. Lapré, 1e Luit. der Inf., L. J. J. Peiffer, Off. van Gez. 2e kl., A. J. A. Pareira, 2e Luit. der Inf., L. C. M. Polak, 2e Luit. der Inf., J. M. L. Roelen, 1e Luit. der Inf., M. D. Schaafsma, 2e Luit. der Art., J. J. Segers, 2e Luit. der Inf., dr. L. J. H. Stadhouders, Mil. paardenarts 1e kl., F. H. F. Taatgen, 1e Luit. der Inf., W. G. van Voss, 1e Luit. der Art., J. A. A. de Vries, 2e Luit. der Inf., F. J. J. Vriezenga, 1e Luit. der Inf., J. H. Wessel, 1e Luit. der Cav., Jhr. O. v. d. Wijck, Kap. der Inf.

Nederland.

's-Gravenhage: W. G. F. Sniijders, res. Lt. Art., Ch. Penning, res. 1e Lt. Sp. d. Motord., L. W. Manson, res. 2e Lt. Sp. d. Motord., A. Vos Jr., Lt. t/z. 1e kl. souschef Marine-Staf, P. Post Uiterweer, Lt. t/z. 1e kl., A. R. Eigeman, res. Lt. Inf., F. J. Lagerwerff, Kap. Jagers, Dr. J. C. Diehl, Dirig. Off. van Gez. 1e kl., Mr. J. Garrer, res. Kap. Inf., J. van Limburgh, particulier. Amersfoort: C. D. Kamerling, 1e Lt. Inf. Amsterdam: Mr. N. J. Vonck, res. Lt. Sp. d. Gen. Staf, J. A. van Nuyen, res. 1e Lt. Inf. 's Bosch: Korpsboekery Reg. Wielrijders. Dokkum: F. Staudt, res. 1e Lt. Inf. Ermelo: B. Koning, 2e Lt. Inf. Haarlem: F. de Jager, res. 1e Lt. Inf. den Helder: H. J. Ennen, 2e Lt. Art. Hilversum: P. Hoebé, res. 1e Lt. Inf., G. J. Beert-huis, res. 1e Lt. Veld Art. Middelburg: P. Wisse, res. 1e Lt. Inf. Muntendam: J. Leutscher, 2e Lt. Inf. N. I. L. Rotterdam: W. P. Valk, Industrieel, Ir. G. J. M. J. Verheggen, res. 1e Lt. Genie. Schiedam: L. v. Pelt, res. 1e Lt. Inf. Utrecht: S. Schilderman, Kap. Art., H. Th. J. M. Lohmeijer, 1e Lt. der Genie. Voorburg: J. C. Mulder, res. 1e Lt. Inf., A. F. M. Stubbé, res. 2e Lt. Sp. d. Motord.

Bijeenkomst van 15 October 1926 te 's-Gravenhage.

VOORZITTER: Z. Exc. Luitenant-Generaal b. d., J. L. TEN BOSCH.

De VOORZITTER: Mijne Heeren! Deze vergadering openende, heet ik U allen hartelijk welkom.

Alvorens U in de gelegenheid te stellen, drie bestuursleden te kiezen, wil ik U eerst namens het Bestuur eenige mededeelingen doen.

Ik moge U dan uitnoodigen, U van Uwe zitplaatsen te ver-

heffen, en met mij een stille hulde te brengen aan het lid van ons genootschap, den Kapitein J. PARIS, die voor en door den vijand gevallen is, waardoor een dapper en verdienstelijk officier aan het Ned. Ind. Leger, aan het vaderland ontvallen is.

We mogen U verder herinneren aan het jubileum van ons oudste lid, van hem, die sedert de oprichting, onze Vereeniging trouw ter zijde heeft gestaan en menigmaal door zijn opwekkend woord er veel toe heeft bijgedragen, de vergaderingen interessant te doen zijn, van den Generaal DE BAS, die door zijn werkkraft, energie en opgewektheid een voorbeeld voor ons allen mag zijn; ik moge U ook in herinnering brengen het mooie jubileum, dat door den Luitenant-Generaal MULLER MASSIS is gevierd geworden en waarbij dien Opperofficier op zoo ondubbelzinnige wijze is duidelijk gemaakt, hoe Z. Exc. door Hare Majesteit de Koningin, en door de Regeering gewaardeerd wordt en voorts hoe groot de sympathie is, die hem door het Leger wordt toegedragen. Een hartelijke gelukwensch voor die beide hoogelijk gewaardeerde Leden van de Vereeniging, zal zeker Uw aller instemming hebben.

Door het Bestuur is op diens verzoek, eervol ontslag verleend als hoofdcorrespondent in Ned. Indië aan den 1ste Luitenant der Mil. Administratie N. I. L., R. G. VAN WICHEN, onder dankbetuiging voor de bewezen diensten en in diens plaats met ingang van 1 October 1926 benoemd de 1ste Luitenant van hetzelfde dienstvak J. HAZENBERG te Bandoeng.

Door vertrek naar elders is als correspondent te Arnhem afgetreden de heer BRÜCKEL; als zijn opvolger is genegen bevonden de heer VAN LIMBEEK.

Het *ledental* bedroeg op 30 Sept. 1926 1639, een vermeerdering van 14 leden, vergeleken met verleden jaar. Een verblijdend verschijnsel te meer, omdat in deze maand nog 64 leden aangenomen zijn.

Ook de toestand van de *geldmiddelen* is niet ongunstig; de ontvangsten hebben de uitgaven met ruim f 1000 overtroffen, terwijl nog een klein saldo in kas is bij den Hoofd-

correspondent in Ned.-Indië en de contributiën van 137 leden ad f 6,00 nog geïnd moeten worden.

Het Bestuur heeft dan ook vrijheid gevonden de contributie voor het loopende jaar op f 5,00 te stellen.

Regeling van het werkjaar 1926/27.

De eerste drie voordrachten houden onderling verband en zullen behandelen in algemeenem zin, de taak van de weermacht in Nederland en in Ned.-Indië en de wijze van aanvoering en beheer.

Hedenavond zal hiervan het eerste gedeelte door den Kolonel SCHUURMAN besproken worden; 12 November volgt Luit. ter zee 1e kl. VAN REEDE met de „Indische Defensie” en 3 December d. a. v. de Luitenant-Generaal KALFF met „De organisatie van bestuur en aanvoering der Nederlandse Weermacht.”

Voorts zullen worden behandeld de navolgende onderwerpen:

„Directe en indirecte richting met kustgeschut”, door Kapitein GROENDORST;

„Bevordering van officieren, capitulantenstelsel”, door Kapitein VAN SLOBBE;

„Het mitrailleurvraagstuk. Tactisch en organisatorisch”, door Kapitein LAGERWERFF alsmede

„De geneeskundige dienst te velde”, door Kolonel DIEHL.

Laatstbedoelde voordracht zal te Utrecht worden gehouden.

Als reserve is gehouden het onderwerp: „Vechtwagens en hunne bestrijding” door Kapitein HARBERTS. Reeds is aan de leden toegezonden een verhandeling over *Leger-Evolutie* door Luit.-Gen. P. P. C. COLLETTE, terwijl vermoedelijk nog zal volgen: *Psychotechniek in het Leger*, door Luit. GROENEWEGEN.

Het Bestuur vertrouwt, dat de leden dit programma van werkzaamheden naar hun smaak zullen vinden.

Thans is aan de orde de verkiezing van 3 Bestuursleden; ik noodig de heeren KEMMERLING en BRÜGGEMANN uit met den SECRETARIS het stembureau te willen vormen.

Tevoren nog een korte opgave van wijziging in het convocatiebiljet. Reeds in Aug. j.l. heeft het Bestuur van den

heer VAN HENGEL een verzoek ontvangen, om ontheven te worden van zijn betrekking als Bestuurslid. Het Bestuur, betreurende een zoo kundig lid met hem zou heengaan, heeft alles in het werk gesteld, om den heer VAN HENGEL te bewegen op zijn verzoek terug te komen, het heeft intusschen niet mogen baten; tenslotte heeft deze heer bedankt als bestuurslid.

Het Bestuur stelt het op prijs, hier te verklaren, hoezeer het hem leed doet, dezen hooggeachten medewerker te moeten missen en brengt den heer VAN HENGEL hierbij zijn harte-lijken dank voor de aangename wijze van samenwerking en voor zijn degelijke en heldere adviezen.

De heeren VAN DEN AKKER en JHR. J. TH. ALTING VAN GEUSAU zijn dus herkiesbaar; voor den heer VAN HENGEL zal een nieuw bestuurslid moeten worden gekozen.

Ik verzoek U thans over te gaan tot de verkiezing.

In afwachting van het resultaat daarvan, geef ik het woord aan den heer SCHUURMAN, voor het houden zijner voordracht over: *„De doelstelling en samenstelling der Nederlandsche Weermacht in verband met de internationaal politieke verhoudingen.*

Kolonel SCHUURMAN. Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren. Wij Nederlanders kunnen ons gelukkig prijzen, dat wij over een vraagstuk als het onderwerpelijke met volkomen openhartigheid ronduit kunnen spreken en dat wij bovendien een dergelijk vraagstuk zuiver principieel kunnen behandelen, aangezien er geen redenen van buitenaf zijn, die ons dwingen wegen te bewandelen, die wij liever niet zouden gaan.

Immers Nederland kan zeggen, dat het niet voor traditio-nee internationale vijanden behoeft te duchten, terwijl onze economische omstandigheden niet van dien aard zijn, dat daaruit internationale spanning behoeft te ontstaan.

Ons volk wenscht, alles verkregen hebbende wat het bezitten wil, geen internationale rol in expansieven geest meer te spelen, zooals het eeuwen lang heeft gedaan.

Wij hebben geen grondgebied van andere natiën in beslag genomen, voor welks behoud wij behoeven te vreezen, noch

leven binnen onze landspalen volksgedeelten, die zich liever naar elders zouden wenschen te oriënteren of leven in andere landen gedeelten van den Nederlandschen stam, die wij in ons staatsverband zouden wenschen op te nemen.

Kunnen wij dus uit dien hoofde met de geheele wereld in vrede en vriendschap leven, aan de andere zijde moet niet worden vergeten dat Nederland, zoowel in Europa als in Azië, is gelegen op plaatsen, welke uit een strategisch en ten deele ook uit economisch oogpunt bezien, van overwegende beteekenis zijn, of althans kunnen zijn, zoowel in een Europeesch als in een groot Oostersch-Westersch conflict.

Wij kunnen op dien grond onmogelijk zeggen, dat wij ten opzichte van internationale gevaren volkomen rustig kunnen zijn, zooals het geval kan zijn met kleine vredelievende natiën, een grondgebied bewonende, dat verre is gelegen van de groote strategische heirbanen.

Daarnaast moeten wij bedenken hoe zeer zeker ook in ons volk de groote geneigdheid leeft om bij de beslissing over internationale geschilpunten meer en meer de toevlucht te nemen tot arbitrale of rechterlijke uitspraken met bindende kracht.

Ons volk is tevens doordrongen van de onvoorwaardelijke noodzaak, dat dit niet bereikt kan worden zonder in het begrip der nationale souvereiniteit principieele wijzigingen te brengen en zonder de bereidheid om aan die Souvereiniteit desvereischt vèrgaande beperkingen op te leggen. Immers feitelijk geschiedt zulks reeds bij elk arbitrageverdrag, dat wordt gesloten met onvoorwaardelijke strekking. De belofte om zich in voorkomend geval niet te zullen gedragen naar eigen wenschen of belangen, maar overeenkomstig de uitspraak van derden, kan niet anders beteekenen dan het vrijwillig afstand doen van het eigen beschikkingsrecht, dat den grond vormt van de nationale souvereiniteitsgedachte.

Bovendien is het ten eenenmale onmiskenbaar, dat ons volk in zijn groote geheel een afschuw heeft van de gedachte om de beslissing in een internationaal geschil op te dragen aan de kracht der wapenen.

Aldus in aanmerking nemende onze internationale omstandigheden en onze nationale gevoelens, is er in het huidige tijdsgewricht geen ander zuiver standpunt te vinden van waaruit wij onze nationale machtsmiddelen hoofdzakelijk moeten bezien, dan dat der internationale verplichtingen, neergelegd in de bepalingen van het bestaande internationale organisme, gevormd door het Instituut van den Volkenbond.

Met betrekking tot dat instituut zal ik mij niet begeven in herhalingen van wat Prof. FRANÇOIS ons hier ten vorigen jare op zoo uitnemende wijze heeft voorgedragen, mij overigens gaarne plaatsende op het door hem ten deze ingenomen standpunt en daarop voortbouwende.

Alleen mag ik U in herinnering brengen hoe wij sedert dien hebben gekregen de conferentie van Locarno en de daaruit voortgevoelde tractaten, waarmede wordt beoogd een zoo goed mogelijk sluitend samenstel van waarborgen te verkrijgen tegen vijandelijke agressie.

Ontkend kan niet worden, dat dit geheele samenstel onnoodig zou zijn wanneer men een voldoende vertrouwen bezat in de werking van den Volkenbond, maar aan de andere zijde moet niet worden vergeten, dat het voor de volken, die in den wereldoorlog zoo onmenselijk hebben geleden en die, door de wijze waarop deze is gevoerd, het vertrouwen in elkaar, voor zoover het bestond, zoo grondig hadden verloren, onmogelijk is om het veiligheidsvraagstuk op dezelfde wijze te zien als wij dit doen, wij die in den grooten wereldbrand betrekkelijk afzijdig stonden.

Ten slotte heeft dat Locarno ons toch gebracht een begin van internationale ontspanning en juist daaraan bestond zoo oneindig groote behoefte. In zijn gevolgen heeft het de toetreding van Duitschland tot den Volkenbond gebracht, waarnaar reeds zoolang door alle Volkenbondsvrienden was uitgezien en die ongetwijfeld een grooten stap voorwaarts beteekent, al kan alweer niet worden ontkend, dat een paar stapjes achteruit hiervan het onmiddellijk of middellijk gevolg waren. Toch is hetgeen verkregen werd van grooter belang dan wat verloren ging.

Tegenover dit credit moet als debet worden vermeld, dat

thans gezegd kan worden dat de verschillende staten definitief hebben geweigerd het Protocol van Genève te teekenen, dat van zoo enorm belang was, omdat daardoor het begrip van „wettigen oorlog” kwam te vervallen.

Het heeft niet mogen zijn, de tijd was voor die vrucht nog niet rijp. Maar de gedachte, welke er in verborgen lag, is niet verloren gegaan en zal te eeniger tijd omhoog komen en verwezenlijkt worden.

Wanneer? Wie zal het zeggen.

Ten slotte mag niet worden verzwegen de minder aangename indruk, welke het verloop der jongste vergaderingen van Volkenbondsraad en Vergadering algemeen hebben gemaakt en het gevoel van depressie, hetwelk zij te weeg brachten. Scherp werd dit tot uitdrukking gebracht door onzen voortreffelijken afgevaardigde, den heer LOUDON, toen hij zeide: „De Geest, die de Volkenbond zou moeten bezitten, „bestaat hierin, dat men het belang van de gemeenschap „plaatst boven de eigenliefde der leden”.

En toch, Mijne Heeren, bestaat er geen oorzaak om te wanhopen aan den blijvenden groei van dat Wereldinstituut. Zij, die hebben gedacht of nog denken, dat het ontstaan van een dergelijke, diep ingrijpende organisatie zonder schokken, zonder ups en downs mogelijk zou zijn, hebben de werkelijkheid niet voor oogen gehad. De Volkenbond is voor zijn leeftijd een krachtig, misschien reeds te sterk gegroede plant en reeds tegen stormen bestand. Of er niet een orkaan zal kunnen komen, die de plant ontwortelt, of niet sluipende ziekten haar bestaan en groei zullen kunnen bedreigen? De tijd zal het wijzen. Maar met den bekenden Duitschen Staatsman STRESEMANN, die — aan welke beschuldigingen hij ook moge bloot staan — zoo geweldig veel heeft bereikt voor de wederoprichting van zijn vaderland, zeg ik:

„Het zou een dwaasheid zijn de groote politieke realiteit „te ontkennen, die het instituut van Genève vertegenwoordigt.”

De pessimisten, die bij elken tegenslag klaar staan met hun critiek en die bij elken vooruitgang zwijgen, steeds gereed staande met hunne voorspelling, dat de Volkenbond zeker geen remedie zal kunnen zijn tegen alle oorlogskwalen

zij mogen bedenken hoe verontwaardigd zij zijn, wanneer de geheelontwapenaars de weermacht bespotten en willen afschaffen, omdat zij geen heil belooft en beloven kan tegen alle denkbare oorlogsgevaaren.

Wanneer wij dan verder nagaan hoe de Nederlandsche Staat officieel met medewerking van de Staten-Generaal als lid is toetreden tot de groote Statengemeenschap, daarbij op zich nemende alle daaraan verbonden lusten en lasten, deelende in voordeelen en gevaren, in rechten en in plichten, terwijl nog onlangs ons land werd aangewezen om zitting te nemen in den Volkenbondsraad, dan voel ik mij ten volle verantwoord, wanneer ik de plichten, voortvloeiende uit het Volkenbondslidmaatschap ten grondslag leg aan mijn verder betoog.

Ik sprak hier van de „plichten” en wel omdat deze — in het bijzonder voor ons, die om en uit ons zelve internationaal zoo weinig te duchten hebben — sterk op den voorgrond treden.

Immers de *rechten*, welke wij kunnen doen gelden, hebben hoofdzakelijk betrekking op de internationale bescherming, welke wij kunnen verwachten in geval van conflicten onzerzijds met andere staten, welke rechtstreeksche conflicten weinig waarschijnlijk zijn.

Onze *plichten* daarentegen zullen tengevolge kunnen hebben het zelf handelend optreden bij het ontstaan van botsingen tusschen andere mogendheden, waartoe de mogelijkheid zooveel grooter is.

Daarom is het zoo goed er op te wijzen hoe het deelnemen aan het leven der groote statengemeenschap van ons vraagt om naar de mate onzer krachten mede te werken tot het bereiken van het groote universeele doel van wijde strekking — het bewaren van den vrede — en hoe wij blijmoedig de hiervoor noodige verplichtingen op ons moeten nemen.

Offervaardigheid en vertrouwen zijn de beide elementen, waardoor alleen de Volkenbond kan worden gedragen naar een hooger ontwikkeling en kan worden geloodst door de perioden van inzinking heen, die elke groote onderneming nu eenmaal onherroepelijk moet doorworstelen.

Van de Volkenbondsplichten, die bij het ontstaan van spanning of conflict aan de leden kunnen worden opgedragen en die te splitsen zijn in economische, politieke en militaire verplichtingen, zal ik in het navolgende in hoofdzaak alleen de laatste behandelen. Evenwel moge ik de beide andere kortelings bespreken.

Wanneer een land deel neemt aan de toepassing van de economische sancties tegen een staat, hetzij deze reeds Staatsmisdadiger is of dreigt het te worden, dan wel op goede gronden verdacht wordt neiging daartoe te koesteren, dan zijn de gevaren, die onweersprekelijk aan deze handelwijze zijn verbonden, in hooge mate afhankelijk van de onderlinge ligging der beide landen. Een Zuid-Amerikaansche Staat b.v. kan zonder veel risico deelnemen aan economische sancties tegen een Europeesche mogendheid. Maar wanneer b.v. Nederland wordt opgeroepen om dit dwangmiddel te helpen toepassen in een West Europeesch en zelfs in een Aziatisch conflict, dan ligt de zaak geheel anders. De staat, op welke het middel wordt toegepast, zal deze handeling van zelf sprekend als een weinig vriendschappelijke daad beschouwen en zij is ook niet als zoodanig bedoeld. Maar Staten, vooral als zij machtig zijn, kunnen onder voor hen moeilijke omstandigheden zeer prikkelbaar zijn; wij kunnen daarvan bij ervaring meespreken. En nu behoeft zulk een Staat maar over te gaan, hetzij tot het aannemen van een dreigende houding, dan wel tot het eenigszins duidelijk manoeuvreeren met troepen op onze grenzen, om voor onze regeering een alleszins onbehaglijke toestand te scheppen. Zal zij het dan wagen om zonder meer te vertrouwen op de macht en het prestige van den Volkenbond, of zal zij hare verantwoordelijkheid ten opzichte van het Nederlandsche Volk beseffende, zich niet verantwoord achten zonder althans eenige maatregelen van militaire veiligheid te nemen? De beslissing zal uiterst moeilijk zijn. Aan de eene zijde de vrees om onmachtig te staan tegenover een uitbarsting van wrevel of erger van den geboycotten staat, aan den anderen kant het gevaar om door het nemen van militaire maatregelen het uitbreken van een conflict te verhaasten en den schijn te wekken van

zelve het eerst naar de wapenen te grijpen. Welke de beslissing zal zijn, zal van velerlei omstandigheden afhangen, maar het komt mij voor, dat bij een werkelijk zoo dreigend conflict, dat tot het nemen van algemeene economische sancties wordt besloten, eene afwachtende, negatieve houding met de veiligheid van den staat vaak niet in overeenstemming zal zijn te brengen.

Na te gaan, welke militaire maatregelen in een dergelijk geval zouden zijn aangewezen, teneinde met zoo weinig mogelijk opzien althans een zekere mate van veiligheid te verkrijgen, ligt niet op den weg van mijn betoog van hedenavond, terwijl bij de samenstelling van onze weermacht met dergelijke handelingen niet afzonderlijk rekening zal behoeven te worden gehouden. Ik vermeen daarom met deze korte vermelding hier te mogen volstaan.

Onder politieke verplichtingen versta ik hier de plicht tot het verlenen van doortocht aan Volkenbondstroepen, optrekkende tegen een Staatmisdadiger. Zooals algemeen bekend is, heeft deze bepaling veel stof opgeworpen en groot meeningsverschil omtrent het al of niet bindende der hierin neergelegde verplichting gewekt, hetgeen trouwens maar al te begrijpelijk is. Wie weet wat het beteekent om vreemde troepen over zijn grondgebied ten strijde te laten opmarcheeren, zal niet nalaten te trachten rechtstreeks of langs een omweg bevrijd te blijven van deze gasten, die maar al te zeer de neiging hebben om zich — maar zonder eenige breidel — thuis te gevoelen in het vreemde land.

Het optreden van Zwitserland, dat voor zich vrijstelling van deze bepaling wist te verwerven, is ten deze een slecht voorbeeld geweest, in tegenstelling met de wijze, waarop dit zoo sympathieke land overigens in dergelijke omstandigheden pleegt te handelen.

Overigens behoeft het geen betoog, dat ook deze bepaling de kiem voor militaire bedreiging in zich draagt. Wanneer een klein land, grenzend aan een grooten Staat-overtreder, zich bereid verklaart om aan bondstroepen doorgang te verlenen en „daartoe de noodige voorzieningen treft”, dan is

de verleiding voor den overtreder om de bondstroepen voor te zijn en zelf van de getroffen voorzieningen gebruik te maken, al bijzonder groot, ook al zou van huis uit een tegen ons gerichte actie niet in zijn bedoeling liggen. Dekking der eigen grenzen met zoo sterk mogelijke troepen zal, naast een zooveel mogelijk versnelden opmarsch der bondstroepen, hier het eenig mogelijke middel zijn om te ontkomen aan een overval of aan het voeren van den oorlog op ons gebied.

Op de mate der door ons te nemen militaire maatregelen en de hiervoor benoodigde strijdkrachten, kom ik later terug.

Wij komen thans tot de militaire verplichtingen, welke een Staat-bondslid heeft na te komen.

Allereerst moeten wij daartoe nagaan, voor welke gevallen wij kunnen komen te staan.

In de eerste plaats ontmoeten wij dan „de wettige oorlog”, welke, doordat het protocol van Genève niet door de verschillende staten werd geratificeerd, nog is blijven bestaan. Wel is het een ietwat tamme oorlog geworden door de bepaling, dat de strijdlustigen elkaar eerst drie maanden na de scheidsrechterlijke of rechterlijke uitspraak of het rapport van den Raad in de haren zullen mogen vliegen. Wanneer wij hier nog bijvoegen den tijd benoodigd voor het uitbrengen van uitspraak of rapport, dan blijkt voor ieder, wien het begrip oorlogvoering niet vreemd is, dat de kans op een dergelijken oorlog al zeer gering is. Wanneer men er in slaagt de partijen zoo langen tijd uit elkander te houden, dan is het al zeer waarschijnlijk, dat men ook bereikt, dat de partijen zonder oorlog tot elkander komen, zij het dan ook onder min of meer krachtige pressie. En dit is dan ook de bedoeling der onderwerpelijke bepalingen.

Maar zal men er in slagen de partijen zoo lang uit elkander te houden?

Wanneer de politieke spanning zeer hoog is en er reeds militaire maatregelen zijn genomen, is het gevaar zeker niet denkbeeldig, dat de kanonnen als het ware van zelve los gaan. En hoe zal dan de Raad uitspraak doen ten opzichte van de vraag, wie de aanvaller is? Het houden van een

onderzoek te midden van het krijgstumult is vrijwel ondoenlijk. Er zal voor den Raad niet veel anders opzitten als aan beide partijen te gelasten de vijandelijkheden te staken. Maar dat is in het voordeel van den Staat, die aanvankelijk aan de verliezende kant is en toch zeer wel — zeker in het oog van den tegenstander — in het ongelijk kan zijn.

In zulk een geval zal er alles aan gelegen zijn, den brand zooveel mogelijk te localiseeren en bestaat — althans aanvankelijk — voor de overige staten de plicht tot zoo strikt mogelijke handhaving der neutraliteit, waarbij voor deze staten de kans, om in den oorlog rechtstreeks betrokken te worden, geringer is dan deze voorheen was, aangezien thans de geheele Volkenbond zou staan achter de onder dergelijke omstandigheden aangevallen staat en de aanvaller door zijne neutraliteitsschending alleen reeds de overgrootste kans zou loopen van onverwijld als Staat-agressor te worden gebrandmerkt met alle gevolgen daaraan verbonden.

Wij mogen van dit punt niet afstappen zonder nog even de mogelijkheid aan te stippen, dat een der komphanen geen bondslid is. Wel voorziet art. 17 van het Volkenbondsverdrag in dit geval, maar wij mogen ons niet ontveinzen dat — zolang nog groote en machtige staten buiten den bond staan — de uitvoering van dit artikel uiterst bezwaarlijk zal zijn, zeker zolang niet de bond veel dieper wortel zal hebben geschoten, dan thans voorloopig nog het geval kan zijn. In zulk een strijd zal dus het handhaven der neutraliteit voor ons geboden zijn, waarbij alweer zij op te merken, dat ons lidmaatschap van den Bond ons in dit geval veel sterker doet staan dan te voren. Het besef, dat talrijke en machtige bondgenooten als het ware automatisch achter ons staan, zal ons in staat stellen een veel krachtiger en beslister houding aan te nemen dan voorheen. Het begrip een kleine natie te zijn, zal minder drukkend werken en onze wijze van optreden kan — zonder tot opgeblazenheid of zelfoverschatting te komen — hiervan blijk geven. En reeds hierdoor zal het gevaar geringer worden en de kans op localisatie van den strijd toenemen.

Hoe in het Volkenbondsgeheel een kleine natie zeer wel

met fierheid en beslistheid kan optreden, is nog onlangs door de houding van den Zweedschen afgevaardigde in den Volkenbondsraad weer duidelijk gebleken.

Komen we thans tot den onwettigen oorlog. Hiervan moet gezegd worden, dat er alle kans bestaat, dat deze met nog meer kracht en niets ontziende zal worden gevoerd dan te voren. Immers de aanvallende Staat weet van te voren welk odium er op hem komt te rusten, hoe hij kan worden verlamd door een netwerk van economische maatregelen, hoe de mogelijkheid bestaat, dat van alle kanten militaire hulp wordt geboden aan zijn tegenpartij en rechtstreeksche militaire actie op alle grenzen mogelijk zal zijn. De eenige kans op succes zal liggen in een snel overrompelend doortasten, zoo mogelijk met behulp van bondgenooten, daarbij de hand leggende op belangrijke panden en in het algemeen in het verkrijgen van een zoo sterke strategische positie, dat zelfs de Volkenbond meer kans op succes ziet in onderhandelen dan in vechten.

Nu moeten wij hierbij weer twee gevallen onderscheiden en wel dat, waarbij de aanval van den agressor rechtstreeks ook tegen ons is gericht en dat, waarbij zulks aanvankelijk niet in zijne bedoeling ligt.

Wanneer wij nu willen vastleggen welke handelingen in deze van ons worden verwacht, dan geeft ons het Volkenbondsverdrag zelf weinig licht. Daarom kunnen wij hiervoor grijpen naar het Protocol van Genève, dat wel is waar — zooals boven gezegd — niet werd geratificeerd, maar dat toch mag worden beschouwd als een stuk van blijvende waarde, als een richtlijn, welke men zoo gaarne zou willen volgen, wanneer de omstandigheden zulks maar veroorloofden, als een Staatsstuk van ver gaande pacifistische strekking.

Hier zullen wij zeker geen militaristische eischen aantreffen en kunnen dus veilig op dit kompas varen. Wat zegt nu het Protocol?

Na zoo scherp mogelijk te hebben omschreven, wanneer een Staat zal worden beschouwd als Staat-overtreder, wordt

aan den Volkenbondsraad opgedragen om, zoodra een Staat als zoodanig is aangewezen, hiervan onverwijld mededeeling te doen aan alle Leden, die alsdan onmiddellijk gerechtigd zijn als oorlogvoerende te handelen, terwijl hunne verplichtingen met betrekking tot de toepassing der verschillende Sancties onmiddellijk van kracht worden, opdat deze Sancties hunne uitwerking zonder eenige vertraging zullen kunnen doen gevoelen.

En verder: „Deze verplichtingen moeten in dien zin worden opgevat, dat elk der leden gehouden is oprecht en daadwerkelijk mede te werken teneinde het Volkenbondsverdrag te doen eerbiedigen en om zich te verweeren tegen elken aanval, naarmate zijn geografische ligging en de bijzondere toestand zijner bewapening zulks mogelijk maken.”

Voor ons, eenvoudige soldaten, is deze uitspraak duidelijk en klaar.

Maar de ontwapenaars hebben er een geheel bijzondere lezing aan gegeven. Zij zeggen: zeker wel, men moet naar de mate zijner krachten daadwerkelijk medewerken om den Staat-overtreder te dwingen het hoofd in den schoot te leggen, maar wanneer die krachten, en meer in het bijzonder die militaire krachten, geene of nagenoeg geene zijn, dan voldoet men, niets doende, volkomen aan de eischen van het Protocol.

Daar mij zulks eenigszins onwaarschijnlijk voorkwam, heb ik zeer kort na de vergadering, waarin het Protocol met algemeene stemmen werd aangenomen, aan Prof. VAN HAMEL, toen Directeur van de Juridische afdeeling van het Volkenbondssecretariaat, die dus geacht kon worden volkomen op de hoogte te zijn, na eene door hem alhier over dit onderwerp gehouden lezing gevraagd, welke de werkelijke bedoeling der vergadering was geweest. En deze volbloed pacifist, doortrokken van den geest van Genève, antwoordde zonder voorbehoud, dat het zeer zeker niet de bedoeling was of kon zijn, dat men zich door een achterdeurtje aan de duidelijk omschreven verplichting onttrok.

Ik wil, intusschen wel zeggen, dat voor mij in deze zaak nog een ander element is gelegen en wel dit.

Wanneer een volk zich, zonder naar de internationale toestanden van het oogenblik te vragen, door te ontwapenen, weerloos maakt en zich daardoor buiten staat stelt om het zijne bij te dragen tot de algemeene vredeshandhaving, het aldus aan anderen overlatende om te zijner tijd door het brengen van bloedige offers voor zijne veiligheid te zorgen, dan acht ik zulk een houding, van ethisch standpunt bezien, ten eenen male verwerpelijk. Ziet onze tegenstanders, de nationale ontwapenaars, schermen zooveel met hunne ethische beginselen, die hun verbieden om geweld te gebruiken of bloed te doen vloeien. Maar hiertegenover stel ik dan dit ethische beginsel, dat men in het groote Statenleven niet mag trachten de vruchten te plukken van anderer opoffering daarbij trachtende zelf buiten schot te blijven, maar dat een iegelijk verplicht is naast de lusten ook de lasten te deelen en de hiervoor noodige opofferingen, zoo in tijd van vrede als in tijd van oorlog, naar beste vermogen te dragen.

Ook uit een louter practisch oogpunt is de houding der ontwapenaars ondeugdelijk. Immers hoe zal men ijver en toewijding kunnen verwachten van andere staten, die zelve moeten bloeden, om een Staat ter hulpe te snellen, die zegt: ziet ik ben te braaf om zelf te vechten, vecht gij voor mij.

Clemenceau heeft het in zijn jongste werk: „Demosthenes” zoo juist gezegd: „Wanneer een volk zich zelf in den steek „laat, is er geen tovenaer die het kan redden”.

En ten slotte nog dit. Wijst niet de geheele geschiedenis, wijst bovendien niet ons innerlijk gevoel ons uit, dat er nog iets hoogers is dan levensbehoud en dat, wanneer het gaat om het behoud van de vrijheid, zoo staatkundige als geestelijke, zoo voor Staten als individuen, dat dan het behoud van het individu ondergeschikt is aan het behoud van het groote beginsel?

Ons dus verder gerustelijk plaatsende op de beginselen in het Protocol neergelegd, zien wij, dat in geval van den onwettigen oorlog (onwettig van de zijde van den Staat-overtreder wel te verstaan) wij twee plichten hebben te vervullen en wel:

Het zooveel doenlijk tegenhouden van een aanval en het verleenen van hulp bij de bestraffing van den verstoorder des vredes.

De eerste taak is in hare strekking duidelijk. Een ieder moet trachten den aanvaller te beletten zich meester te maken van voor hem gunstig gelegen strategische objecten, als daar zijn: terreinafscheidingen, toegangswegen, havens, reeden, vruchtbare, welvarende streken enz enz., alsmede om den oorlog buiten zijne landspalen te brengen. De uitvoering van deze taak kan, vooral voor een klein land tegenover een machtigen overtreder, zeer moeilijk zijn en groote opofferingen vragen. Hierbij past dan ook zeer zeker de omschrijving, dat een ieder dit doet naar de mate zijner geografische ligging en den toestand zijner bewapening. Men kan uit den aard der zaak niet eischen dat een klein land alleen een grooten tegenstander weerstaat, maar wanneer de kleine doet, wat in zijn vermogen is, kan de groote hiervan reeds groote hinder ondervinden, zoo groot zelfs, dat het hem van zijn plannen afbrengt. Wanneer het insluitingskorps voor Antwerpen present was geweest in den slag aan de Marne, was wellicht veel anders verlopen.

Het vraagstuk van de daadwerkelijke hulpverlening is van zoo ingewikkelden aard, dat eene verhandeling daarover een avond voor zichzelf zou vragen. Ik wil op dit oogenblik volstaan met er op te wijzen, dat een land zedelijk verplicht kan zijn een hulpcontingent te leveren, zoo te land als te water, voor wat Nederland betreft zoo in Europa als in Azië. Het is noodig reeds in vredestand aan deze eventualiteit te denken.

Met betrekking tot den invloed, welke de geografische ligging van een land op de mate van hulpverlening kan hebben, wil ik wijzen op de volgende gevallen.

1e. Een land is zoodanig gelegen, dat het in onmiddellijke aanraking is met den Staat, of de Staten, die het conflict veroorzaken, terwijl op zijn grondgebied strategische belangrijke punten aanwezig zijn, b.v. Nederland in een West-Europeesch conflict.

Dan treedt het opvangen van een eersten stoot op den

voorgrond en komt het leveren van een bondscontingent daarna in aanmerking.

2e. Een Staat is buiten onmiddellijke aanraking met de overtredende Staten, doch ligt binnen de invloedssfeer van het conflict, b.v. Nederland in een Oost-Europeesch conflict.

Dan valt de nadruk op het leveren van een bondscontingent.

3e. Een Staat is gelegen geheel buiten de invloedssfeer van het conflict, b.v. Nederland in een Zuid-Amerikaansch conflict.

Dan zal als regel met economische hulp zijn te volstaan.

4e. Een Staat is gelegen nabij den Staat-overtreder, doch is zoodanig de mindere in kracht en zoo geïsoleerd, dat een daadwerkelijk optreden met zelfmoord gelijk zou staan, b.v. Canada, wanneer N.-Amerika overtreder zou zijn.

In een dergelijk geval zou geheele onthouding zedelijk mogelijk zijn en ook practisch uitvoerbaar, aangezien Amerika in Canada niets te zoeken zou hebben en elders zijn krachten zou behoeven.

Uit den aard der zaak zijn ten deze tal van variaties mogelijk en stelde ik mij tevreden met de meest in het oog springende gevallen te noemen.

Wanneer men nu alle gevallen van onwettigen oorlog overziet, dan blijkt hoe voor ons de kans om in den oorlog — hoe dan ook — betrokken te worden, zeer is vergroot, onze vrijheid van handelen immers is zedelijk aan banden gelegd. Het brandpunt van het conflict zal men zooveel doenlijk trachten te localiseren, maar de zaak zelve betreft alle leden van den Volkenbond.

Tegenover dit nadeel, staat het voordeel, dat men den geheelen bond achter zich voelt en op steun van allerlei aard zal kunnen rekenen. Van de mate van ontwikkeling van de bondsinrichting zal het afhangen in hoeverre op deze hulp prompt kan worden gerekend. Dit is weer een vraagstuk op zichzelf.

Ten slotte moet ik de mogelijkheid vermelden, dat zich in den Volkenbond partijen gaan vormen, waarbij groote

mogendheden als leiders optreden en de minder belangrijke en kleine Staten afzijdig blijven, dan wel een aanhang der grooten vormen. Zulks zou tengevolge kunnen hebben, dat de bondsleden in twee kampen werden gescheiden, waartusschen op een gegeven oogenblik na een periode van toenemende spanning een botsing uitbreekt.

Dan heeft de Bond in zijn taak gefaald en hebben wij een nieuwen wereldbrand. Waarschijnlijk is het geval voorschijns niet, daarvoor zou voorloopig het aantal kampen nog te groot zijn. Geheel denkbeeldig is het echter niet.

Wat zou dan de positie van Nederland zijn?

Gezien de historische lijn der Nederlandsche buitenlandse politiek, gezien verder de bij uitstek vreedzame gevoelens van ons volk in al zijne lagen, kan veilig worden aangenomen dat onze regeering zich bij geen enkele partij zou aansluiten, behalve misschien bij een buiten de partijen staande partij.

Als gevolg daarvan zou bij een uitbrekenden oorlog Nederland op de ouderwetsche en beproefde wijze een algeheele neutraliteit moeten afkondigen.

Nu is van vele zijden beweerd, dat dit in een toekomstigen grooten oorlog onmogelijk zal zijn en dat de belligeranten zullen eischen, dat een ieder partij kiest.

Ik geloof hier niets van. Zeker, onmiddellijk na den wereldoorlog kon men — voornamelijk van de zijde der overwinnaars — dergelijke beweringen vernemen.

Maar als het oogenblik van een nieuwen strijd daar is?

Wanneer de ongewisheid, wie zal bovendrijven en wie zal ondergaan, weer bestaat? Dan zal elke partij trachten elk land, dat niet met haar wil gaan, neutraal te houden. Dan kan weer elke nieuwe weerstand de weegschaal ten gunste van den tegenstander doen overslaan, dan is het geen tijd meer voor groote woorden, maar voor angstvallig afwegen der krachten en voor scherpe nauwgezette politiek.

Duitschland heeft waarlijk met het schenden van de Belgische neutraliteit niet zulke schitterende resultaten behaald, dat het voorbeeld tot navolgen zal prikkelen.

Maar ééne voorwaarde moet voor het neutraal blijven

worden vervuld en dat is deze, dat de Staat, die buiten den oorlog wil staan, den wil en de kracht heeft om naar beide zijden elke neutraliteitsschending met kracht tegen te gaan. Weerloosheid is dan een uitlokking tot de bezetting van het land, de schender heeft dan slechts voordeelen te verwachten door het bezetten van strategische punten, door het verwerven van nieuwe hulpbronnen en door de mogelijkheid om den oorlog buiten het eigen land te voeren. Het boven door mij aangehaalde woord van Clemenceau is dan ten volle toepasselijk.

Tegenover de goede kans om bij het aannemen van een vastberaden houding en het betrachten van de noodige voorzichtigheid neutraal te kunnen blijven, staat uit den aard der zaak het gemis van den grooten moreelen en materieelen steun van den alsdan in duigen gevallen Volkenbond.

Wanneer wij nu het geheel der hierboven geschetste mogelijkheden eens overzien, dan kan het niet missen dat men tot den indruk komt, dat nog vrijwel alle gevaren, die vroeger boven ons hoofd hingen, nog steeds kunnen opdoemen en dat deze thans nog vermeerderd zijn door de plicht der Volkenbondsleden om bij conflicten, die ons persoonlijk feitelijk niet aangaan, economische sancties toe te passen met alle daaraan verbonden bezwaren en gevaren, om doortocht te verleen en aan vreemde troepen met alle daaruit voortvloeiende inconveniënten en ten slotte om eventueel onze troepen te doen deelnemen aan den strijd, ook wanneer deze onze grenspalen niet bedreigt.

Zouden wij dus in algemeenen zin door ons Volkenbondslidmaatschap zijn achteruitgegaan? In geen en deele, de waarde van den Bond is gelegen in het feit, dat door zijn bestaan, door zijn raadgevingen, waarschuwingen en bedreigingen met handelend optreden, de kans op oorlog is verminderd en dat deze in nog meerdere mate zal verminderen wanneer de Bond tijd gehad zal hebben om te groeien en naarmate de Volkenbonds-vredesgedachte meer zal doordringen in den geest der volken en in de hoofden en harten der menschen, waaruit die volken bestaan. Zonder dit laatste

behoeft men op een blijvende vermindering van de oorlogskans niet te rekenen. Intusschen, er zijn teekenen dat de Volken en Regeeringen de voordeelen van de vreedzame boven de geweldadige beslechting van geschillen beginnen te beseffen, de tegenstelling tusschen de vroegere tegenstanders in den wereldoorlog begint aan scherpte te verliezen, de arbeid van de voorbereidingse commissie der ontwapeningsconferentie, waarin Nederland op zoo voortreffelijke wijze is vertegenwoordigd, wordt met kracht voortgezet, terwijl die conferentie zelve niet meer in een mistige toekomst maar in een grijpbare nabijheid is gekomen.

Voor al wanneer de algemeene ontwapening eenig tastbaar resultaat mocht opleveren, al is het voorloopig nog maar zoo weinig, zal daardoor de vredeszaak ten zeerste worden gediend, omdat zulks de vrees der volken voor hunne veiligheid, welke vrees naast haat en afgunst zulk een sterke oorlogsdrijfveer vormt, zal kunnen verminderen.

Bovendien zal alleen algemeene vermindering der bewapening een einde kunnen maken aan den zeer moeilijken toestand, waarin thans de regeeringen en hunne militaire raadgevers zich bevinden. Immers de meerdere of mindere mogelijkheid, dat een oorlogsbedreiging zich voordoet, heeft feitelijk weinig te maken met de sterkte, welke de weermiddelen moeten hebben om die bedreiging te keeren; daarvoor is maatgevend de intensiteit van zulk eene bedreiging en deze is recht evenredig met de grootte der bewapeningen.

Intusschen moet men er zich wel rekenschap van geven, dat voor een plotselinge, afdoende bewapeningsvermindering al zeer weinig kans bestaat; daarvoor vertoont de wereld nog te veel brandpunten van internationale wrijving en daartoe zou de onderlinge volkenvrees plotseling moeten verdwijnen, waarop helaas niet te hopen is. Wij zien aan de nog bestaande volkenhaat, die soms bij het minste incident oplaait, hoe taai het bestaan van een dergelijke geestestoestand is.

De opdrachten, welke nu in verband met voorafgaande aan de Nederlandsche weermachten moeten kunnen worden gesteld, zijn neergelegd in de 5e van mijne, U bekende stellingen.

Deze opdrachten zijn in algemeenen zin gelijk voor de deelen van ons land in Europa en in Azië. Zij bestaan in neutraliteitshandhaving, het opvangen van een eersten stoot en het leveren van een Volkenbondsccontingent.

Alleen heb ik gemeend voor Indië nog op den voorgrond te moeten stellen de groote taak, welke onze weermacht daar heeft te vervullen in dat zoo uitgestrekte, door talrijke, op zeer verschillend beschavingspeil staande, volken bewoonde gebied, hetwelk zonder dezen veiligheidsfactor tot een chaos zou vervallen. De arbeid, daar door de weermacht in dien zin verricht is beschavings- en ontwikkelingsarbeid van hooge waarde.

Bovendien is de neutraliteitshandhaving voor Indië iets anders omschreven, teneinde te doen uitkomen hoe in een zoo uitgestrekt gebied, gelegen op de afscheiding van twee oceanen, voor eventueele oorlogvoerenden de verleiding om van een deel van dat gebied gebruik te maken of enkele productiegebieden ten eigen bate aan te wenden, mede in verband met de omstandigheid, dat de Indische weermacht niet overal kan zijn, al bijzonder groot is.

Ten slotte is voor Indië het opvangen van een eersten stoot ecnigszins anders omschreven, aangezien deze handeling in den letterlijken zin aldaar niet zal voor komen. Daarentegen is het gevaar zeker niet denkbeeldig, dat een oorlogvoerende op een — niet verdedigd — Indië de hand zal trachten te leggen, hetzij om te trachten daar definitief te blijven, dan wel om het als pand te benutten bij latere vredesonderhandelingen.

Alvorens nu onze aandacht te gaan wijden aan de wenschelijke inrichting onzer weermacht in Nederland (de Indische weermacht zal in een volgende bijeenkomst door den heer VAN REEDE, den Directeur onzer Hoogere Marine Krijgsschool worden behandeld) vermeen ik een oogenblik te moeten stilstaan bij de beantwoording van de vraag, of het onder de moderne omstandigheden voor een klein land mogelijk, noodig en nuttig is er een weermacht op na te houden, welke aan redelijke eischen voldoet.

Zooals bekend is, wordt dit in den laatsten tijd van meer dan eene zijde bestreden. Ja zelfs hebben bekende buitenlandsche staatslieden (Engelsche) zich in ontkenningen zin uitgelaten.

De gronden, waarop deze ontkenning berust, zijn velerlei.

In de eerste plaats betoogt men, dat een weermacht alleen dan recht van bestaan heeft, wanneer zij in staat is een rechtstreekschen aanval, ook van een groote mogendheid, zelfstandig af te slaan. Met andere woorden, men acht de opofferingen aan het onderhouden van een weermacht ten koste gelegd eerst dan verantwoord, wanneer daarmee eene absolute veiligheid voor den Staat wordt verkregen. Afgescheiden nu van de omstandigheid, dat zulk eene absolute veiligheid ook voor een grooten Staat nimmer bestaat, wordt door het stellen van een dergelijken eisch volstrekt niet bewezen, dat met een minder sterke, met een evenredig sterke weermacht niet een redelijke mate van veiligheid is te verwerven. De ervaring, juist door Nederland in 1914 opgedaan, is ten deze toch waarlijk zoo ongunstig niet. Hiertegenover wordt het bekende argument aangevoerd, dat er perioden in den grooten oorlog voorkwamen, waarin het een der beide partijen zeer wel mogelijk geweest zou zijn om met de beschikbare reserves Nederland neer te slaan, alvorens de wederpartij er in geslaagd zou zijn ons te hulp te komen. Nu is deze stelling achteraf noch te bewijzen, noch door afdoende bewijzen gestaafd, te ontkennen. Immers, al waren deze reserves aanwezig, dan is het nog zeer de vraag of het mogelijk geweest zou zijn deze in een uitmiddelpuntige richting aan te zetten, zonder op het hoofdfrent een aanval van de tegenpartij uit te lokken, welke een onverwijld afmarsch dier reserves naar het hoofdfrent noodig zou hebben gemaakt. Vergissingen omtrent weerstandsvermogen en aanvalskracht van den tegenstander zijn bij beide partijen te herhaaldelijk voorgekomen om ten deze met te groote stelligheid voor de eene of andere opvatting stelling te nemen.

Maar al deze beschouwingen ter zijde gelaten, culmineert toch het geheele vraagstuk in de beantwoording van deze vraag: Wat zou er in 1914 zijn geschied, wanneer wij ontwapend waren geweest?

Voor ieder, die in de lange oorlogsjaren in de gelegenheid is geweest waar te nemen met welk een angstvallige zorg de oorlogvoerenden gadesloegen of wij wel steeds bereid en gereed waren om een mogelijke schending van onze neutraliteit door den tegenstander te keeren, kan de beantwoording van deze vraag niet moeielijk zijn en zij zal onherroepelijk moeten luiden, dat in dit geval eene onverwijlde bezetting van ons land onafwendbaar was geweest.

Zulk eene bezetting met alle daaraan verbonden ellende te hebben gekeerd, is voor ons land een meer dan voldoende belooning geweest. Dat ten slotte zulk een resultaat niet zou zijn bereikt, wanneer onze weermacht slechts een looze façade was geweest, is al evenmin aan gerechten twijfel onderhevig.

Maar de tegenstanders komen thans met zwaarder geschut aandragen.

Zij betoogen, dat weerstand voor een klein land onmogelijk, gevolgloos en dus ontoelaatbaar is, omdat:

1°. de uitrusting van een moderne weermacht met technische hulpmiddelen zoo kostbaar is, dat zulks voor een klein land niet te betalen is;

2°. de dracht van het moderne geschut zoo groot is, dat van buiten onze linieën ons geheele grondgebied kan worden bestreken en dus weerstand onmogelijk is;

3°. de ontwikkeling van het vliegwezen van dien aard is, dat een groot land in enkele uren met zijn luchtvloot alleen een dergelijke schade en moreele ontmoediging kan teweegbrengen, dat alle weerstand in den kiem wordt gesmoord;

4°. een vastberaden, geen moreele bezwaren kennend, machtig land in staat en *bereid* zou zijn om, gebruik makende van een fabelachtig ontwikkeld gaswapen in combinatie met een uiterst overmachtige luchtvloot, in enkele uren de geheele bevolking van steden en landstreken uit te roeien en zodoende een dergelijke terrorisatie uit te oefenen op de burgerbevolking, dat deze elke regeering zou dwingen van verder verzet af te zien.

Bezien wij elk dezer punten, die, zooals men ziet, zuiver militaire argumenten bevatten, eens nader.

Ad 1. Wij nemen aan, dat de betrokken kleine natie zich evenredige economische en persoonlijke offers wil getroosten als een groot land, aangezien anders elke basis van vergelijking ontbreekt.

Dan echter kan niet ontkend worden dat, wat wij in zaken zouden noemen, de algemeene onkosten, voor een kleine weermacht betrekkelijk groot zijn. Zoo zijn b.v. de kosten, verbonden aan het beheer van personeel en materieel niet evenredig aan het aantal mannen en stukken geschut. Verdubbelt men ons leger, dan behoeven deze uitgaven zeker niet te worden verdubbeld, halveert men het, dan zal het niet mogelijk zijn deze uitgaven te halveeren. Het rechtstreeksche nuttige effect van een klein leger is dus verhoudingsgewijze kleiner dan dat van een groot leger. Hieraan moet worden tegemoet gekomen door het beheer zoo eenvoudig mogelijk te doen zijn en door te trachten zooveel mogelijk gebruik te maken van de ervaring in andere legers opgedaan. Wanneer eenmaal de Volkenbond in een verder stadium van ontwikkeling mocht zijn gekomen, zoodat onder de leden uitwisseling van ervaringen enz. kan plaats hebben, dan wordt ten deze de positie voor de kleine landen weer gemakkelijker, hoewel het ook dan nog zaak zal zijn goed uit de oogten te blijven zien, opdat niet de groote broeders ons b.v. voor goede Hollandsche guldens minderwaardig materieel leveren.

Intusschen vragen de algemeene legeronkosten niet zulk een percentage van het oorlogsbudget, dat hierdoor het onderhouden van een behoorlijke weermacht onmogelijk wordt, mits men deze onkosten inderdaad tot het uiterste beperkt.

Overigens eischen de recruteering, uitrusting, oefening en aanvoering der troepen in het algemeen uitgaven, vrijwel evenredig aan hunne sterkte, zoodat wij ten deze niet voor onoverkomelijke bezwaren staan.

Anders wordt het weer met betrekking tot de aanschaffing van dat moderne materieel, dat benoodigd is voor

operatiën in grooten stijl, zooals b.v. zware vèrdragende artillerie, groote bombardcereskaders e.d.

De aanschaffing en onderhoud daarvan zijn inderdaad zeer kostbaar en voor kleine beurzen weinig geschikt. Maar... wij kunnen daar zeer wel buiten, gezien de opdrachten, welke voor ons leger zijn weggelegd.

Voor neutraliteitshandhaving zijn zij niet noodig, daarvoor is een behoorlijk uitgerust veldleger van beperkte sterkte, met de daarbij behoorende troepen in tweede linie, voldoende.

Bij het opvangen van den eersten stoot zal voor ons als regel een defensieve rol zijn aangewezen, waarbij de verdediger dit über-materieel wel kan ontberen.

En moeten wij in het Volkenbondsleger onze plaats innemen, dan kan de levering van dit materieel zeer wel aan de grooten worden overgelaten.

Resumeerende is, bij betrachting van de noodige beperking in alle niet strikt noodige organen, voor ons land het onderhouden van een voldoende weermacht even mogelijk als voor welk ander land ook, zij het dan, dat het nuttig effect verhoudingsgewijs iets geringer moet zijn dan bij groote staten.

Ad. 2. De legerafschaffers hebben vernomen, dat in den wereldoorlog geschut werd gebruikt met drachten van 100 K.M. en meer. Welnu zeggen zij, wanneer wij dan in de Vesting Holland terug moeten gaan, is er feitelijk geen plekje te vinden, waar geen vijandelijke projectielen kunnen worden gebracht en dus is onze positie van huis uit onhoudbaar.

Moge hier ook al de onderstelling juist zijn, de gevolgtrekking is het niet. Ook al beschikt een aanvaller over enkele van dergelijke kanonnen, al kan hij ze elders missen en al slaagt hij er in ze in stelling te brengen, dan nog is de uitwerking daarvan in geen deele die, welke de ontwapenaars daaraan zoo gaarne willen toeschrijven. De vernieling, te verkrijgen door het gering aantal hieruit te verschieten projectielen, die met een zeer groote spreiding neerkomen, kan onrustverwekkend zijn, doch is — de ervaring van 1914—1918 wijst het ook uit — nimmer zoo ver-

nietigend, dat een volk, dat besloten is zijn vrijheid te verdedigen en zijn plicht te doen, hiervoor behoeft te wijken.

De dracht van het meest moderne artilleriemateriaal, dat in eenigszins groote getale kan worden verwacht, is $\pm$ 25 K.M. Inderdaad nog een respectabele afstand, welke ons zal noodzaken maatregelen te nemen opdat Amsterdam niet uit de richting Naarden en Rotterdam niet van bezuiden het Hollandsch Diep beschoten kunnen worden. Overigens hebben wij door verandering te brengen in onze tactische beginselen en door het gebruik van het Vestingstelsel te wijzigen, zoodanig rekening gehouden met de ontwikkeling van het geschut, dat dit vèrschietende geschut den doorslag in den strijd niet zal behoeven te geven. Uit den aard der zaak zal veel afhangen van de vraag of onze bevolking zich al dan niet zal wenschen te gedragen als de bewoners van Londen en Parijs tijdens den grooten oorlog.

Ad. 3. Over dit vraagstuk zijn pro en contra boekdeelen vol geschreven. Ik zie het als volgt.

Wanneer men aanneemt, dat een groote Staat het besluit zal kunnen nemen om zijn luchtvloot geheel, of althans voor het overgrootste gedeelte aan te zetten tegen Nederland, dat besloten is een eventueelen stoot in onze richting op te vangen, dan moet er een bepaalde reden zijn, welke maakt dat deze handeling, die voor de grondstrijdkrachten is uitgesloten, omdat Nederland in elk geval een nevenoperatietooneel is, wel mogelijk is voor de luchtstrijdkrachten.

Men grondt deze mogelijkheid op den korten tijd, welke voor de beoogde luchtactie noodig is, zoodat de luchtstrijdkrachten, na met Nederland te hebben afgerekend, zeer spoedig weer gereed zijn voor de actie op het hoofdfrent.

Maar deze omstandigheden gelden niet alleen voor onzen tegenstander, doch evenzeer voor onze medestanders en bondgenooten. Evenzeer als de vijandelijke luchtvloot bij ons op bezoek kan komen, kunnen de luchtstrijdkrachten der Volkenbondsleden eene luchtexpeditie op touw zetten naar den Staat-overtreder. En zal deze — die dit zeer goed weet — het gros zijner luchtmachten naar Nederland durven detacheren, terwijl zij elk oogenblik zoo dringend noodig

kunnen zijn voor afweer in het eigen land? Ik geloof het zeker niet, terwijl de aanvaller zijn luchtvloot bovendien broodnoodig heeft voor het verrichten van verkenningen, het beletten van 's vijands verkenning, het verstoren van den opmarsch der hoofdstrijdkrachten enz. enz.

De algemeene regel, dat de hoofdstrijdkrachten daar moeten zijn, waar het hoofddoel is gelegen, geldt voor de luchtmacht evenzeer als voor alle andere strijdmiddelen.

Ten slotte wijst niets er op, dat men inderdaad met een enkele luchtaanval, ook van zeer overmachtig materieel, tegen een welberaden tegenstander successen kan behalen, die dezen zoodanig zouden schokken, dat zijn moreel verdwenen is. Inderdaad is het vermogen der vliegtuigen in alle opzichten (snelheid, werkingssfeer en draagvermogen) sterk vooruitgaande, maar nog altijd moeten zij in de lucht in beweging blijven, missen zij het vermogen om gebied te bezetten en is hunne actie in hooge mate aan tijd gebonden, terwijl hunne uitwerking ten slotte plaatselijk is. Zij kunnen onzen opmarsch vertragen, gedeeltelijk in verwarring brengen en ons verliezen toebrengen, maar desorganiseeren en ontmoedigen niet.

Niettemin acht ik het voor een klein en blootgesteld land als Nederland zeer noodig, dat een desnoods onevenredig groot deel der defensieuitgaven voor luchtverdedigingsdoel-einden wordt besteed. Nog geschiedt dit niet; op de reden waarom komen wij nader terug.

Ad. 4. Ook met betrekking tot dit punt is een stroom van geschriften verschenen, de groote trom is op de meest geweldige wijze geroerd, eene verschrikingspropaganda is met onmiskenbare handigheid van verschillende zijden gevoerd met de bedoeling ons volk nu eens en voor goed van zijn weerloosheid te overtuigen.

Ik moge ten deze twee vragen stellen en wel deze:

1°. Waaruit blijkt, dat een volgende oorlog met zooveel meer verbittering, wreedheid en meedoogenloosheid zal worden gevoerd dan in den wereldoorlog het geval was, dat de oorlogvoerenden er toe zullen komen om datgene te doen, wat tot nu toe werd vermeden, namelijk te trachten opzette-

lijk en op groote schaal de burgerbevolkingen met gas om het leven te helpen?

2°. Wanneer het waar is, dat onze beschaving zoover is teruggeloopt, dat de regeeringen in een volgend conflict zullen grijpen naar strijdwijzen niet minder erg dan die van Attila, den Hunnenvorst, hoe moeten wij dan daarop reageeren, door ons weerloos te maken en daardoor het gevaar uit te lokken om van beide kanten slaag te krijgen, of door ons naar beste vermogen toe te rusten ter afwering van zulk een gevaar?

De beantwoording van deze vragen is voor mij niet twijfelachtig en ik vermeen dat de felle ontwapeningspropagandisten goed zullen doen met op te houden met hunne gevaarlijke beweringen, die zij trachten te hameren in de hoofden der goe-gemeente en die feitelijk er slechts toe kunnen leiden, dat men ten opzichte van wat wel en wat niet geoorloofd is in den oorlog, elk begrip zal gaan verliezen, hetgeen in zijn gevolgen in lijnrechten strijd is met het doel, hetwelk zij wenschen te bereiken. Immers de ontwapening is — men zou het haast gaan vergeten — geen doel, maar middel. De met zulke middelen gedreven ontwapeningswedstrijd is al even gevaarlijk als de vroeger bestaande bewapeningswedstrijd is geweest. Resumerende kom ik tot hetgeen is neergelegd in de zesde mijner stellingen.

Wij komen thans tot de vraag, op welken voet onze Weermacht, waarmede ik in dit verband meer in het bijzonder de Landmacht op het oog heb, moet en kan worden geschoeid op grond van de voorgaande overwegingen en aan welk der taken, voor die weermacht weggelegd, de voorkeur moet worden gegeven als basis voor haar opbouw.

Wanneer wij op deze vragen een antwoord willen geven, moeten wij terdege overwegen of, en weke veranderingen er door de gewijzigde internationaal politieke omstandigheden zijn gekomen in onze wijze van oorlogvoeren, en het doel met een eventueele oorlogvoering onzerzijds beoogd.

Onze weermacht dient in de eerste plaats om te trachten ons buiten den oorlog te houden. Men kan zelfs zeggen, dat

zij op de beste wijze aan haar opdracht heeft voldaan als zij voor ons den vrede heeft weten te bewaren. zooals in 1914. Al moge haar optreden minder élatant zijn, al moge na afloop meer critiek dan waardeering veelal haar loon zijn, zoo kan toch niet worden ontkend, dat de zegenrijke gevolgen van haar bestaan voor land en volk op deze wijze het grootst zijn. Als in zoovele gevallen is een preventieve werking van de hoogste waarde.

Maar — wij hebben het gezien — ook bij de best gelcide buitenlandsche politiek onzerzijds, bij het betrachten van de grootste voorzichtigheid, welke fierheid en zelfstandigheid geenszins behoeft uit te sluiten, en bij het in standhouden van eene voor onze omstandigheden zoo goed mogelijke weermacht, kan het in de toekomst voorkomen, dat wij genoodzaakt, dat wij moreel verplicht zijn aan een oorlog deel te nemen, zelfs aan een oorlog, waarin wij niet rechtstreeks zijn betrokken.

Konden wij dus tot voor kort zeggen, dat onze weermacht hoofdzakelijk moet zijn ingericht met het oog op eene neutraliteitshandhaving en waren tot voor enkele jaren onze internationale verplichtingen hoofdzakelijk negatieve, gegrond op een zoo strikt mogelijke naleving der neutraliteitstractaten, thans is dat anders geworden.

Wij moeten thans het oog slaan op de meer positieve internationale plichten en wij moeten vragen: hoe kunnen wij in het groote verband het best medewerken tot behoud van den vrede? en verder: hoe kunnen wij — indien deze preventieve werking onverhoopt mocht mislukken — op de beste wijze optreden om te helpen bij het werkdadig optreden tot herstel van den vrede en hoe weren wij mogelijke rampen voor ons land direct en indirect op de beste wijze af?

Naar mijne meening zal onder de tegenwoordige omstandigheden de vrede het best worden gehandhaafd, wanneer de Volkenbondsleden, naast het betrachten van een buitenlandsche politiek in den geest van den bond, zorgen voor het instandhouden van een weermacht, welke er op is ingericht om snel en werkdadig haar plaats in te nemen in een Volkenbondswaermacht. Alleen zóó doende zal de bedreiging

van den Bond kracht genoeg kunnen ontwikkelen om een Staat, welke de neiging mocht gevoelen om Staat-overtreder te worden, van zijn plannen terug te houden.

Natuurlijk stel ik mij niet voor, dat alleen de doelmatige bewapening van het kleine Nederland Europa of de Wereld in rust zal houden, maar het gaat hier om het principe, dat in algemeenen zin door de Volkenbondsleden moet worden gevolgd. Hoe meer de vaste wil der individueele leden om een zuivere bondspolitiek te volgen, tot uiting komt, des te meer kracht kan de Bond ontwikkelen. En elk beginsel, juist gevoeld en zuiver doorgevoerd, doet zijn kracht gevoelen in grooteren kring.

Men zal mij misschien, of wellicht zeker, voor de voeten werpen, dat ik in mijn beschouwingen te veel rekening houd met een wereldorde die nog komen moet. Maar, Mijne Heeren, de kiem van die wereldorde is er reeds, zij ontwikkelt zich en kan snel tot een plant worden. En moet niet juist bij de organisatie der weermacht steeds de blik naar de toekomst worden geslagen en worden getracht met de daar opdoemende mogelijkheden rekening te houden?

En wijst niet ook onze militaire geschiedenis fouten aan, doordat men bij reorganisatieplannen niet ver genoeg heeft vooruitgezien?

Daarenboven zal een weermacht, geschikt om een plaats in te nemen in een Bondsleger, tevens de grootste afstootende en dus preventieve werking uitoefenen bij de handhaving onzer neutraliteit. De zekerheid, welke een oorlogvoerende zal hebben, dat in geval van schending van ons grondgebied, enkele behoorlijk georganiseerde legerkorpsen (al zijn het er niet vele) de slaglinie van den tegenstander of de tegenstanders zullen verlengen, zal het beste middel zijn om hem die schending nog eens in nadere overweging te doen nemen.

Maar, zult gij vragen, hoet staat het dan met die derde zaak, het opvangen van een eersten stoot? Zal Uw kleine Volkenbondscontingent ook daarvoor het best geëigend zijn? Zal het in staat zijn een zoo groot mogelijk deel van ons land tegen een vijandelijke overstrooming te vrijwaren?

Daarop is mijn antwoord dit, dat uit de best georganiseerde actieve troepen ook de beste tweede-linietroepen voortkomen, welke wij niet zullen kunnen ontberen voor tal van doeleinden, die ik hier niet behoef op te noemen.

Bovendien is de tijd niet meer daar, om bij de bepaling van de samenstelling onzer weermacht in de eerste plaats te zien naar dat meer concrete, maar ook engere doel. De tijd, waarin wij bij voorkeur spraken van „onze nationale oorlogvoering” is voorbij, de vraag is zelfs of deze niet steeds in onze fantasie heeft bestaan en of zij niet bij de eerste aanraking met de ruwe werkelijkheid, welke zij nimmer heeft moeten doorstaan, uiteengevallen zou zijn als een zeepbel.

Ik weet wel, dat ik hierbij raak aan wat voor velen als een „heilig huisje” geldt en gegolden heeft, maar ik kan de werkelijkheid niet anders zien.

Wij zullen moeten beseffen, dat de veiligheid van onze grenzen, het behoud van ons volksbestaan, wanneer zij in het gedrang komen, daar zullen worden bevochten, waar het brandpunt van den strijd is, op het hoofdoperatietooneel.

Het groote belang, verbonden aan het opvangen van een eersten stoot, wordt hierdoor in geen deele aangetast.

In aansluiting aan wat ik hier omtrent de principieele inrichting van onze weermacht in het midden bracht, moge ik nog een oogenblik Uwe aandacht bepalen bij de begrippen: „mankracht” en „gevechtskracht”.

Ik doe dat hierom, omdat in, voornamelijk politieke, maar toch ook militaire kringen zoo vaak de uitdrukking wordt vernomen, dat in geen geval mag worden geraakt aan „onze mankracht”.

Wanneer men dat begrip eens nader gaat ontleden, dan bemerkt men dat daarmede meestal wordt bedoeld, het aantal bataljons infanterie, dat wij bij mobilisatie op de been kunnen brengen.

En nu vermeen ik, dat dit begrip — als axioma vooropgesteld, — veel kwaad kan doen en wel, omdat bij de ontwikkeling van de militaire techniek een behoud van de batal-

jons infanterie onherroepelijk beteekent een vrij aanmerkelijke legeruitbreiding, wanneer men ten minste wil, dat onze infanterie zoodanig modern zij toegerust en zoodanig kan worden gesteund door de andere wapens, dat zij inderdaad in staat zal zijn om aan te vallen of te verdedigen en wel met succes. Men denke alleen maar eens aan de sedert 1914 tot stand gekomen uitbreiding der artillerie, welke nog geenszins daar is, waar juist onze infanterie moet wenschen dat zij komt. Men denke aan de ontwikkeling van het vliegwapen en aan de eischen, welke dat, vooral voor een klein land, onherroepelijk moet stellen, te samen met de overige luchtafweertroepen. Men vergete vooral ook niet de zoo noodige uitbreiding der Pioniers en den gestadigen groei der wielrijders. Daartegenover valt de afschaffing van enkele eskadrons cavalerie in het niet.

Het is dan ook onherroepelijk noodig, dat bij behoud van het budget en de lichtingssterkte, die onder de tegenwoordige omstandigheden zeker geen van beiden voor vergrooting vatbaar zijn, de verhouding tusschen de sterkte der verschillende legeronderdeelen wijziging ondergaat. Dit is dan ook in alle buitenlandsche legers geschied. De sterkte van het infanteriecontingent, voorheen ongeveer $\frac{2}{3}$ van de lichtingssterkte bedragende, is veranderd in $\frac{1}{2}$ der lichting.

Wil men daarbij het aantal bataljons behouden, dan moet men grijpen tot een zoo groot aantal lichtingen (afgescheiden van alle andere bezwaren) dat dit, zeker bij onze weinige herhalingsoefeningen, ontoelaatbaar wordt.

Daarom wensch ik tegenover het woord „mankracht” te stellen het begrip „gevechtskracht”, daarmede bedoelende, dat niet het aantal bataljons, maar de waarde dier bataljons in verband met het groote geheel het nuttig rendement oplevert van wat ons land aan mannen en geld wil toestaan.

Nu weet ik alweer wel, dat het aantal bataljons, hetwelk wij kunnen mobiliseeren, in de gegeven omstandigheden vooralsnog voor ons land inderdaad niet te groot is. Ik zelf heb voor het behoud van dat aantal op de bres gestaan.

Maar... toen zagen wij in uitzicht een hooger budget dan het tegenwoordige en bovendien een uitrustingsfonds van 100 millioen gulden.

Die 100 millioen zijn te samen met de legerkampen in vergetelheid verzonken, terwijl de drang tot verlaging van het budget, althans tegen elke verhooging daarvan, zeet groot is.

En deze feiten voor oogen houdende, vermeen ik dat een ampele overweging van de vraag, hoe wij met de beschikbaar zijnde middelen een maximum aan gevechtskracht kunnen bereiken, alle aanbeveling verdient.

Na al hetgeen ik hierover in het midden bracht, kan ik over de negende mijner stellingen kort zijn.

De preventieve kracht, welke er van een weermacht uitgaat, hangt in hooge mate af van de mate van waardeering, welke die weermacht in het buitenland geniet. En nu is de vraag of men in de buitenlandsche militaire en diplomatieke kringen meer waarde hecht aan het *aantal* beschikbare eenheden, dan wel aan den toestand, waarin deze verkeerden, aan hunne gevechts- en manoeuvreervaardigheid, aan hunne homogeniteit, aan het min of meer moderne hunner uitrusting enz.

Het antwoord hierop kan — natuurlijk binnen zekere grenzen blijvende — mijns inziens niet twijfelachtig zijn. Een groot aantal troepen, gedwongen te blijven achter natuurlijke of kunstmatige verdedigingslijnen, heeft in geen deel de afstootende kracht, welke er uitgaat van een troep, beschikkende over aanvalskracht.

Naar mijne meening moet daarom bij de vaststelling onzer oorlogsorganisatieën in de eerste plaats worden gestreefd naar het verkrijgen van afgeronde, modern samengestelde en uitgeruste groote eenheden, welke door goede oefening en encadreering in de hand van den aanvoerder een krachtig betrouwbaar wapen vormen. Het aantal dier eenheden is niet datgeen, waar het in de eerste plaats op aankomt.

Uit die goede troepen vloeien dan vanzelf voort reserve-troepen van beter gehalte. Ook hier geldt — zij het in mindere mate — dat het aantal ondergeschikt is aan het gehalte. Het spreekt zoo van zelve dat men eigenlijk nooit genoeg bataljons heeft, elk onderdeel dat er bij komt is als het ware

een druppel op een gloeiende plaat. Maar ook bij de aanwending der reservebataljons past reserve en men bedenke, dat zij, wanneer het er om gaat, al spoedig geroepen worden het leger aan te vullen of te versterken en dan treedt het gehalte weder op den voorgrond.

Ik zou al te onvolledig zijn als ik in mijne beschouwing den moreelen toestand der troepen onvermeld liet. Deze is — wij allen weet het even goed of beter dan ik — van overwegenden aard. En daarom mag ik hier een woord van protest niet achterwege laten tegen al die lieden in ons land, die op zoo onverantwoordelijke wijze hunne krachten wijden aan het bederven van den geest in ons leger en die in hunne vredes-theorieën vergeten, dat zij door hun gedrijf en gestook juist bezig zijn de waardevolle vredesfactor te ondermijnen, welke er is gelegen in het bezit van een weermacht, vreemd aan elke gedachte van agressieven aard, doch welberaden om haar plicht te doen, tot het behoud van wat ons zoo dierbaar is.

Mijne Heeren, ik kom thans tot eene bespreking van het gebruik onzer maritieme strijdkrachten in Nederland en doe dat uit den aard der zaak met die beschroomdheid, welke past bij een juist besef van de moeielijkheden, welke hier verborgen liggen.

Bij het hierna volgende zal ik uitgaan van de grondstelling, welke in den laatsten tijd meer en meer algemeen is aanvaard, dat bij de verdediging van Nederland in Europa de hoofdtaak is weggelegd voor het Leger, terwijl in Indië deze taak zal moeten worden vervuld door de Vloot. Eene nadere argumenteering van deze stelling vermeen ik wel achterwege te mogen laten.

Ook het vraagstuk, of wij moeten hebben écne imperiale, dan wel een gesplitste vloot, zal ik niet aanroeren, de behandeling hiervan overlatende aan den heer VAN REEDE in een volgende bijeenkomst, waarin deze spreker tevens onder de oogen zal zien de behoeften aan opleiding in Nederland van voor Indië bestemd personeel alsmede van vlagvertoon conveyering enz.

Mij blijft dus de bespreking over van wat wij in Nederland kunnen en moeten verwachten van een Zeemacht met beperkte taak, een en ander in het licht van dezelfde internationaal politieke verhoudingen, als wij voor de landmacht als basis hebben aanvaard.

Wij zullen dus achtereenvolgens beschouwen de taak der Marine bij de neutraliteitshandhaving, bij het opvangen van een eersten stoot en bij het leveren van een Volkenbondscontingent.

Wanneer wij eens de kaart van ons land ter hand nemen en aandachtig het beloop en de configuratie van onze kustlijn nagaan, en wij bepeinen dan de rol, welke door de marine moet worden vervuld om langs die kust, in al die zeegaten en toegangen en onder alle omstandigheden onze plicht tot neutraliteitshandhaving te vervullen, dan wint die rol, ook voor hem, die niet op de hoogte is van den arbeid, welke onze marine in de lange mobilisatieperiode heeft verricht, steeds meer aan beteekenis.

Van de commandanten moet worden geëischt een volkomen kennis van de kusten, zeegaten en stroomen en een geheele vertrouwdheid met het zee- en neutraliteitsrecht, noodig om snel en beslist te kunnen optreden in moeielijke en twijfelachtige gevallen.

Het materieel moet snel bemand en gevechtsklaar gemaakt kunnen worden en geschikt zijn voor de speciale taak, daarvoor weggelegd. Die eisch van snelle gereedheid zou feitelijk kunnen vervallen als men er op kon rekenen, of zoodra men er op kan rekenen, dat de Volkenbondsbeslissingen worden nageleefd, maar aangezien hierop — zooals wij vroeger betoogden — voorshands niet te zeer mag worden vertrouwd, moet deze eisch voorloopig zeer zeker worden gehandhaafd.

Onder de speciale neutraliteitstaak zal in de eerste plaats moeten worden begrepen het bij uitgebroken vijandelijkheden, waarin ons land rechtstreeks kan worden betrokken, onverwijd leggen van torpedoversperingen in de voornaamste toegangen ter zee. Juist in de eerste verwikkelingsdagen kan de verleiding voor de oorlogvoerenden om van ons

watergebied gebruik te maken, bijzonder groot zijn en zulks is bij gemis aan een groote actieve vloot, alleen door mijnen te beletten. En juist het noodige mijnenleggersmaterieel kan — als zijnde betrekkelijk niet duur — door een klein land in voldoende hoeveelheid worden aangeschaft en onderhouden, terwijl voor de bediening daarvan een behoorlijk percentage dienstplichtig personeel kon worden gebruikt.

Een voldoende sterke, goed geoutilleerde mijnendienst is dus de eerste eisch, die moet en kan worden gesteld.

Minder eenvoudig is het gesteld met den bewakingsdienst der gelegde mijnversperringen. Immers zonder behoorlijke bewaking is eene versperring niet van blijvende waarde. Waar nu de versperringen dicht genoeg bij de kust liggen om vandaar te worden bewaakt en bestreken, is de oplossing betrekkelijk eenvoudig en zoude ik deze willen zoeken in de beschikbaarstelling van bewegelijk geschut van b.v. 10 c.M., dat uit den aard van zijn wezen door de landmacht zou kunnen worden bediend. Maar liggen de mijnvelden hiervoor te ver af, dan moet bewaking te water op den voorgrond treden. Hiervoor is te bestemmen materieel, dat van achter de versperringen den strijd met jagers op kan nemen. Waar het voor den strijd op open zee niet geschikt behoeft te zijn en dus de groote snelheid der jagers kan ontberen, kan het door een lichte pantsering het noodige overwicht op de vijandelijke jagers verkrijgen.

Men komt dus tot het bij ons bestaande type der pantserbooten, dat naar behoefte kan worden gewijzigd.

Naast den mijnendienst met toebehooren behoeven wij een goed geregelden bewakingsdienst, die aan de kust ongeveer den dienst verricht van onze grenswachten en zulks in samenwerking met de kustwacht. Kan deze laatste worden georganiseerd als tijdens de mobilisatie het geval was, uit den aard der zaak met de door de toen opgedane ervaring noodig gebleken wijzigingen, zoo geloof ik, dat de bewakingsdienst te water ruimer zal moeten worden toegerust dan voorheen. Hoewel natuurlijk niet steeds op elk punt van de lange territoriale grens een vaartuig kan zijn, zoo zou het toch aanbeveling verdienen hier zooveel materieel voor uit

te trekken, dat in een geregelde patrouillegang kan worden voorzien. In vreedetijd behoeven hiervoor geen schepen te worden aangeschaft aangezien hiervoor kan worden volstaan met bij mobilisatie te vorderen stoomtrawlers en zee-sleepboten, terwijl de voorhanden loodsstoomboten op hunne posten in dien dienst kunnen medewerken. Bewapening is hier bijzaak; evenmin als de grenswachten in staat zijn een aanval van eenige beteekenis te keeren, behoeven de bewakingsvaartuigen te kunnen vechten. Zij moeten kunnen waarschuwen, protesteeren en constateeren.

Voor den nimmer ophoudenden bewakingsdienst zou ik het eigenlijke marinematerieel, dat daardoor aan sterke slijting ondernevig is, zoo weinig mogelijk willen gebruiken.

Uit den aard der zaak kan op de bewakingsvaartuigen in ruime mate gebruik worden gemaakt van dienstplichtig of reservepersoneel.

Mocht het een enkele maal noodig zijn een meer krachtige houding aan te nemen ter voorkoming eener dreigende schending of tot het tegengaan van een begane schending, dan zal hiervoor het materieel moeten worden gebruikt, dat uit hoofde van de nu volgende taak aanwezig zal moeten zijn.

Mocht Nederland in de positie van oorlogvoerende komen, hetzij als Volkenbondslid tegenover een (of meer) Staat (Staten)-overtreder, dan wel als gevolg van geschonden neutraliteit bij een falen van den Volkenbond, dan zal de Marine moeten medewerken tot het opvangen van een eersten stoot of van een bepaaldelijk tegen ons gericht aanval op zeeget of kust.

Thans treedt dus op den voorgrond de verkennings- en waarschuwingdienst en het gewapend optreden.

De verkenningsdienst zal wellicht aanvankelijk ten deele met onze snelle jagers kunnen worden uitgevoerd, doch deze zullen, wanneer een ter zee overmachtige vijand een bepaalde onderneming tegen onze kust in den zin heeft, vrij zeker naar binnen worden gejaagd en daar op straffe van vernietiging moeten blijven.

Dit is ook volstrekt niet erg, aangezien de eigenlijke verkenning toch uit de lucht moet geschieden. Wanneer een

modern vliegtuig door het weder gedwongen wordt thuis te blijven, is een vijandelijke onderneming op onze kusten weinig waarschijnlijk en kan ook een jager weinig uitvoeren.

Nu ik hier over het luchtwapen spreek, mag een woord van opwekking, om ten deze te komen tot een zoo innig mogelijke samenwerking tusschen land- en zeevliegdiens, zoo eenigszins mogelijk door samensmelting gevolgd, niet worden achtergehouden. Wij moeten in al onze weermachtdiensten de algemeene onkosten tot een minimum beperken. En een landvliegtuig, met zijn groote snelheid en groot manoeuvreervermogen, is het aangewezen verkenningsvliegtuig, ook boven zee. Wanneer daarin dan als waarnemer een marineman plaats neemt, evenals voor het leiden van artillerievuur een artillerieswaarnemer en voor tactische verkenningen een tactisch verkenners, dan zal zoowel de waarneming als de waarschuwing volkomen kunnen slagen, onverschillig of een marine- of een landvlieger het vliegtuig bestuurt.

Het gewapend optreden zal in de eerste plaats moeten geschieden door de onderzeemijnenleggers, die mijnvelden moeten leggen op voor ieder, die niet tot het marinepersoneel behoort, geheim te houden plaatsen, uit den aard der zaak veelal tegenover de meest waarschijnlijke landingspunten gelegen.

Daarnevens zal de beschikbare macht aan onderzeeboten en jagers zich gereed moeten houden om, wanneer de gelegenheid zich voordoet, een vijandelijke landingsvloot te harccleren, en, kan het zijn, in verwarring te brengen.

Ten slotte zal deze laatstgenoemde macht optreden tegen een vijandelijke oorlogsvloot, die tracht zich van een onzer zeegeaten meester te maken, of wel deze blokkeert.

Een en ander te zamen genomen, acht ik voor het handhaven onzer neutraliteit en voor het opvangen van een eersten stoot noodig:

1e. Een goed uitgeruste, in vreedestijd bestaande mijnenleggersdienst, waaronder noodzakelijk te begrijpen enkele onderzeemijnenleggers.

2e. Een goed voorbereide, in oorlogstijd, uit te vorderen

schepen samen te stellen, macht voor den bewakingsdienst.

3e. Een vliegdiens, in samenwerking, e.g. samengesmolten met dien der landmacht.

4e. Enkele onderzeebooten en jagers.

Wanneer men nu vraagt, in hoeverre uit een dergelijke macht een Volkenbondscontingent kan worden geleverd, dan luidt het antwoord hierop, dat van een bepaald contingent, een eenheid, niet kan worden gesproken.

Wellicht zou van enkele onderdeelen, indien daaraan behoefte ontstaat, gebruik kunnen worden gemaakt, maar een georganiseerd verband, geschikt voor offensief optreden tegen een Staat-overtreder, is uit de hier geschetste macht, hoewel deze op zich zelve geenszins onbelangrijk is, niet wel te scheppen.

Mijnheer de Voorzitter, ik ben thans gekomen aan het einde mijner rede.

Zooveel mogelijk heb ik getracht mij te houden aan de lijn, welke Uw bestuur mij gevraagd had te volgen, namelijk om doel en wezen onzer weermacht na te gaan in het internationaal verband.

Ik heb dat met veel genoegen gedaan, omdat — zooals U wel is gebleken — juist dat internationaal verband voor mij een zoo machtigen factor vormt in het samenstelsel der maatregelen, die gericht zijn op het behoud van den vrede. Tot het welslagen dezer maatregelen, zoo in groot als in klein verband, draagt in zoo hooge mate bij de mate van opgewektheid, waarmede ieder, Staat of individu, daaraan medewerkt.

Mijne Heeren, voor den slag bij Trafalgar heesch Nelson van zijn vlaggeschip het sein: „Engeland rekent er op dat een ieder zijn plicht zal doen.” Ik geloof dat onder de tegenwoordige omstandigheden, voor de toekomst, die ons te wachten staat, het sein moet worden geheschen, dat de wereld verwacht, dat elke Staat en in elke Staat ieder die daartoe in staat is, het zijne bij zal dragen tot het nemen en

steunen van die maatregelen, die kunnen strekken tot het handhaven van de internationale rechtsorde en daardoor van den vrede. IK HEB GEZEGD.

DE VOORZITTER. Kolonel SCHUURMAN. Het applaus, U gebracht, toont U reeds aan, hoezeer Uwe schoone rede door de aanwezigen is op prijs gesteld.

De uitslag der verkiezing is, dat zijn uitgebracht 92 geldige stemmen, waarvan hebben gekregen:

de heer VAN DEN AKKER 90 stemmen;

de heer Jhr. J. TH. ALTING VON GEUSAU 90 stemmen;

Voorts zijn 82 stemmen uitgebracht op den heer VAN REEDE, Directeur van de Hoogere Marine Krijgsschool. Deze is mitsdien gekozen.

(De heeren ALTING VON GEUSAU en VAN REEDE in de zaal aanwezig aanvaarden de herbenoeming, resp. benoeming; de heer VAN REEDE neemt aan de bestuurstafel plaats. Aan den heer VAN DEN AKKER zal van zijne herbenoeming kennis worden gegeven ¹⁾).

Ik stel voor thans tien minuten te pauzeeren, nadat ik de heeren van het stembureau dank gebracht heb voor hunne werkzaamheden.

DE VOORZITTER. Voor het debat hebben zich vier heeren opgegeven, tot wien ik het verzoek richt niet langer dan 10 minuten te spreken. Ik geef thans het woord aan den heer MERENS.

De heer MERENS. M. d. V. Met groote belangstelling heb ik de belangrijke rede van den inleider aangehoord en ten deele ook met groote instemming, doch op een hoogst principieel punt heb ik hem volstrekt niet begrepen, daar ik meen, dat zijn stellingen No. 1 en 7 in flagranten strijd zijn met zijn stelling 5.

In stelling 5 behandelt inleider de doelstelling van onze weermacht. Na voor Indië de handhaving van orde en rust

---

¹⁾ De heer VAN DEN AKKER heeft zijne herbenoeming aanvaard.

te hebben vooropgesteld, noemt hij voor Nederland in Europa en voor Indië — hoewel eenigszins anders geformuleerd dan toch geheel gelijk van zin, zooals in zijn rede nog eens nadrukkelijk werd gezegd — eerst de handhaving van de neutraliteit, dan het afweren van een eersten stoot en daarna een eventueel deelnemen aan een gewapende volkenbondsactie.

M. d. V., met deze doelstelling ben ik het *volkomen* eens, zoo wel in hare beperking, die blijk geeft van zin voor de realiteit, als in de volgorde der punten. Na de lezing van Prof. FRANÇOIS in deze vereeniging op 20 November 1925 kan het niet meer betwijfeld worden, dat ondanks het bestaan van den Volkenbond nog steeds de handhaving van onze neutraliteit de primaire taak is van onze weermacht, dat nog steeds het eerste doel van die weerwacht is, aan Nederland zelfstandigheid van handelen te verzekeren bij conflicten tusschen anderen, ook in die gevallen, dat Nederland wenscht af te wijken van het eenstemmig advies van den Volkenbondsraad, hetzij op grond van zijn geografische ligging, hetzij op grond van de omstandigheid, dat Nederland het met de beslissing van den Volkenbondsraad niet eens is.

In de eerste plaats eischen wij van de weermacht een preventieve werking tegen het gevaar, in een oorlog te worden betrokken. Met het oog daarop moet onze weermacht worden georganiseerd.

Lukt het ons echter niet, buiten een gewapend conflict te blijven, dan zal men van de weermacht moeten eischen, dat zij in staat is, een eersten stoot op te vangen tot onze medestanders ons te hulp komen en die overweging zal toch ook de organisatie beïnvloeden.

In de laatste plaats komt bij de beoordeeling van de organisatie van onze weermacht de mogelijkheid, dat wij gewapenderhand zullen deelnemen aan een gewapende actie van den Volkenbond tegen een staat-misdadiger en het is zeer twijfelachtig, of deze overweging een belangrijken invloed op de organisatie zal uitoefenen.

De doelstelling in punt 5 is dus volkomen in overeen-

stemming met onze staatkundige positie en met onzen volksaard.

Maar nu lees ik in stelling 1 van den geachten inleider, dat: „Nederland de noodzaak tot instandhouding en de wijze van samenstelling zijner nationale machtsmiddelen hoofdzakelijk moet bezien vanuit het standpunt der *internationale verplichtingen*...” terwijl toch uit stelling 5 ten duidelijkste blijkt, dat we ons daarbij in de eerste plaats hebben te stellen op het standpunt onzer *nationale belangen*. Hier is volmaakte tegenspraak. Naar mijne meening en volgens stelling 5 moet voorop staan, dat Nederland zijn zelfstandigheid behoudt tot beoordeeling van zijn eigen belangen en verplichtingen en daarnaar handelt, maar inleider brengt op den voorgrond de „internationale verplichtingen, neergelegd in de *bepalingen* (curs. van mij D.M.) van het bestaande internationale organisme, gevormd door het instituut van den Volkenbond”.

Ik moet opmerken, dat zulke bepalingen niet bestaan; in art. XVI van het Volkenbondspact wordt alleen een beginselverklaring afgelegd omtrent de houding, aan te nemen tegen een staat-misdadiger en wordt gezegd, dat het naast de te nemen economische en politieke maatregelen, de plicht is van den Volkenbondsraad om aan de verschillende gouvernementen, die daarmee te maken hebben *een aanbeveling te doen* omtrent de te nemen militaire maatregelen tegen den vredebreker. Dit wordt in den Volkenbond slechts opgevat als een beginselverklaring, waaruit concrete gevolgtrekkingen nog niet zijn gemaakt. Overigens bestaan er geen bepalingen en als zij eens zullen worden vastgesteld, zullen zij vermoedelijk in zeer vagen vorm zijn vervat. Of zij dan een basis bieden voor de wijze van samenstelling van onze weermacht is hoogst twijfelachtig, maar op het oogenblik ontbreken ze nog geheel.

In stelling 7 lezen we: „Door de weermacht (voor Nederland, de landmacht) zoo goed mogelijk geschikt te maken voor een mogelijk gebruik als Volkenbondsecontingent wordt ze tevens op de beste wijze voorbereid voor andere haar toevallende taken.” Het is zeer de vraag, of binnen afzien-

baren tijd de Volkenbond ons zal voorschrijven een bepaald Volkenbondsccontingent te onderhouden, maar zeer zeker zal de Volkenbond ons niet willen of kunnen voorschrijven, wat we mochten doen tot het beschermen van onze eigen belangen, hoe we onze weermacht moeten organiseren om te voorkomen, dat we in een conflict worden betrokken en om onze neutraliteit te handhaven wellicht tegen de wenschen van den Volkenbondsraad in. De V.B. kan ons in deze niets voorschrijven wijl hij daarmee een groote verantwoordelijkheid op zich zou laden, een verantwoordelijkheid, die niet is te dragen, zoolang de V.B. nog niet sterker is georganiseerd, ons nog niet die garantie kan geven die wij zouden behoeven.

En door de organisatie van een Volkenbondsccontingent zouden we wellicht in strijd komen met onze Grondwet.

Art. 182 van de Grondwet zegt, dat er een zee- en een landmacht moeten zijn tot bescherming van de belangen van den Staat, niet tot bescherming van de belangen van den Volkenbond of van andere staten. Nu kan men wel in ieder voorkomend geval door een scherpzinnig man een redeneering doen construeeren, dat voor dat geval de belangen van den Staat toevallig geheel evenwijdig loopen met die van den Volkenbond, maar vooreerst zal deze redeneering door even scherpzinnige mannen worden bestreden en bovendien kan men dat niet van te voren reeds voor alle gevallen vaststellen.

En verder zal men de positie van de weermacht in ons land — die toch al niet door sterkte uitmunt — zeer verzwakken, zoo men die weermacht zou gaan organiseren voor andere dan nationale belangen. Er zullen tal van lieden zijn, die de noodzakelijkheid en het nut van een weermacht volkomen inzien, maar die niet bereid zullen worden bevonden, onze dienstplichtigen te dwingen tot diensten en tot het wagen van hun leven of hun gezondheid ten bate van andere dan zuiver nationale belangen. Als volkenbondsccontingent zou men wellicht tot een klein vrijwilligersleger moeten komen; dat V. B. leger is in principe offensief, moet een straf oefening voltrekken, onze weermachtsorganisatie daar-

entegen is in principe defensief en moet dienen om onze belangen te beschermen, om ons een zoo groot mogelijke mate van zelfstandigheid te waarborgen bij een conflict van anderen. ;

Het vormen van een Volkenbondsccontingent komt bij de organisatie van onze weermacht achteraan zoo als is gezegd in stelling 5 en niet vooraan als in stelling 7.

En verder is er — juist gezien van het standpunt der V. B. enthousiasten — groot verschil in den toestand voor Nederland in Europa en voor Nederland overzee; dit erkent zelfs het rapport van de S. D. A. P.

Kan men zich al voorstellen, dat in de toekomst het Europeesche deel van Nederland eenige beveiliging geniet van den Volkenbond, dat die bond eenige waarborgen weet te verschaffen tegen het uitbreken van een oorlog in Europa, voor Indië is die voorstelling wel wat al te fantastisch. We leven daar in de invloedssfeer van volken met een geheel andere levensopvatting dan de onze, met name ten aanzien van de waarde van het menschenleven. En toch scheert de inleider, die zeker van den V. B. in hooger mate bescherming in de toekomst verwacht dan meer sceptisch aangelegde naturen, Nederland in Europa en Indië ten deze over één kam.

Het is mogelijk, waarschijnlijk zelfs, dat ik den inleider verkeerd heb begrepen, dat ik zijn stellingen verkeerd lees, maar dan moet ik opmerken, dat dan de kans bestaat, dat anderen die stellingen ook verkeerd lezen en dan zou ik den inleider willen toeroepen: Wees toch voorzichtig, dat niet — geheel tegen uwe bedoelingen — diegenen, die het hoogste staatsbelang zien in het afbreken van de weermacht en in het ontmannen van Nederland, van uw stellingen gebruik maken voor hunne doeleinden.

De Luitenant-Kolonel van den Generalen Staf P. DONK:
Mijnheer de Voorzitter,

Ik heb in de eerste plaats het woord gevraagd, om het bestuur mijn waardeering te betuigen voor het aan de orde

stellen van het belangwekkende onderwerp en om den inleider hulde te brengen voor de wijze, waarop hij zich van zijn taak heeft gekweten.

In de tweede plaats zou ik gaarne eenige opmerkingen ten beste willen geven.

Indien ik het goed begrijp, is de strekking van de eerste vier stellingen en van de zesde, om te betoogen, dat in het wezen der zaak de behoefte aan een weermacht er niet op verminderd is. In zoover ben ik het met den inleider eens.

Enkele belangrijke onderdeelen van dat betoog lijken mij echter minder juist.

Volgens de eerste en zevende stelling zou de samenstelling der weermacht hoofdzakelijk geregeld worden naar de door den Volkenbond opgelegde plichten.

Ik meen, dat bij de samenstelling der weermacht in de eerste plaats rekening moet worden gehouden met de *moeilijkste* opdracht, die haar ten deel kan vallen — op overeenkomstige wijze als men het profiel van een dijk niet bepaalt naar den meest voorkomenden waterstand, maar naar den hoogste, die te verwachten is.

Indien in deze vergelijking het nakomen der volkenbondsplichten kan gelden voor den normalen hoogen waterstand en het uiteenvallen van den volkenbond, waarvan Stelling 4 gewaagt, voor den hoogste, dan zou ik voor de weermacht in de eerste plaats dus gaarne zien rekenen op de taak, die zij te vervullen heeft in laatstbedoeld geval.

Dit is m.i. van groot belang voor het bepalen van de benoodigde sterkte, omdat daardoor, in plaats van de voorloopig nog vage eischen voor een volkenbondsccontingent e.d., de m.i. meer reële grondslag behouden blijft, die ontstaat door beschouwing van de sterkten der legers, waarmee wij in geval van een nieuwen oorlog te maken zouden hebben.

Deze grondslag is tevens de beste voor het doel, dat het Nederlandsche volk in de eerste plaats met zijn weermacht wil bereiken, n.l. dat zij het land zoo lang mogelijk buiten den oorlog houdt, m. a. w. de preventieve werking.

Die taak is in de doelstelling in punt 5 niet opgenomen. Wellicht heeft spreker de preventieve werking begrepen

onder de in dat punt genoemde handhaving van de onzijdigheid. Maar naar mijne meening omvat de eerste taak veel meer dan de laatste.

De doelstelling in punt 5 is ook in ander opzicht niet volledig.

Zoo gelden m. i. de aan de Indische weermacht gegeven opdrachten evenzeer voor de Nederlandsche en omgekeerd; de in stelling 3 voorkomende taak: bescherming van de uitvoering der economische sancties, is niet in de doelstelling opgenomen; ook kan niet bedoeld zijn, dat de taak van de weermacht zou afloopen met het opvangen van den eersten stoot.

Daarom acht ik de in de Grondwet opgenomen doelstelling: bescherming der belangen van den staat, zuiverder en vollediger en dus beter dan die van spreker.

Bij die doelstelling moet dan voor de samenstelling der weermacht in de eerste plaats gelet worden op de voornaamste factoren, n.l. de preventieve werking en het moeilijkste oorlogsgeval.

Daaruit volgt reeds, dat stelling 7 in haar algemeenheid niet doorgaat, waar zij het volkenbondsecontingent als bestemaatstaf noemt voor de samenstelling der weermacht.

Indien wij b.v. met een volkenbondsecontingent ter grootte van één Divisiegroep zouden kunnen volstaan, zijn wij met dat contingent uiteraard niet klaar, zoolang wij met spreker zelf, nog moeten rekenen op het uiteenvallen van den Volkenbond.

Het is mogelijk, dat deze verschillen slechts de formulering der stellingen betreffen, en door nadere toelichting kunnen worden opgelost.

Bij stelling 9 is er echter een principieel verschil.

Zij is bovendien niet voldoende duidelijk geformuleerd.

Om een keuze te doen tusschen twee weermachten, die in grootte en kwaliteit verschillen, moet men uiteraard de grootte dier verschillen kennen.

Als b.v. beide weermachten ten slotte geheel onvoldoende in kwaliteit blijven is de grootere te verkiezen boven de kleinere.

Met een onvoldoend geëncadreerde, geoefende en bewapende weermacht zal wel niemand tevreden zijn.

Maar vóórdat daarom de vermindering aanvaard wordt, zou eerst moeten vast staan, dat deze gebreken niet op andere wijze verholpen kunnen worden.

Dat geval is niet aanwezig, omdat *de verbetering op andere wijze wel te verkrijgen is, en daarentegen door vermindering der sterkte niet bereikt wordt.*

De verbetering is op andere wijze, en dus zonder vermindering der sterkte, te verkrijgen door het verlofskader met de instructie der dienstplichtigen te belasten onder leiding van beroepskader.

Op die wijze kan vooreerst het verlofskader geschikt worden voor zijn oorlogstaak.

Maar bovendien wordt daardoor een geleidelijke inkrimping van het beroepskader mogelijk. Daardoor komen op den duur de middelen vrij om de legeruitrusting op peil te brengen.

Daarentegen wordt de verbetering niet bereikt door vermindering der legersterkte.

De negende stelling van inleider suggereert nu wel een kleine weermacht, met een goede geoefendheid, goede encadreering en goede bewapening.

Maar uit de vermindering der kwantiteit op zich zelf volgt volstrekt geen verhooging van de kwaliteit. Op zich zelf beteekent zij niet anders dan verzwakking.

Voor verbetering der kwaliteit is meer noodig.

Voor verhooging der geoefendheid zou men de oefentijden moeten verlengen of de herhalingsoefeningen uitbreiden.

De encadreering hangt voor een kleinere weermacht, even goed als voor de grootere, af van het gehalte van het verlofskader.

Wilde men zich redden met tegenwoordig beroepskader, dan bereikt men eerst bij een vijfvoudige vermindering der legersterkte, nog maar dezelfde sterkte aan beroepskader, die onlangs bij de herhalingsoefeningen, d. i. bij 3 van de 15 lichtingen, door velen onvoldoende werd geoordeeld. Om dus voldoende beroepskader te hebben, zou men het leger nog veel kleiner moeten maken dan $\frac{1}{5}$ van de tegenwoordige sterkte.

Bovendien blijft dan de voornaamste bron, waaruit de gelden voor verbetering van de bewapening moet komen, gesloten.

Immers de twee groote soorten van uitgaven zijn: materieel en personeel. Materieel zal juist meer vragen. Door het beroepspersoneel te behouden of uit te breiden, vervalt de mogelijkheid om de bewapening te verbeteren, ongerekend nog de kans dat de economische toestand tot bezuiniging kan blijven dwingen.

Wil men dus met inleider bij de legerorganisatie rekening houden met de ontwikkeling, die de Volkenbond in de toekomst kan krijgen, en daarbij toch op alle kwade kansen voorbereid blijven, dan moet men m. i. niet nu reeds de sterkte verminderen, maar de organisatie zoodanig inrichten, dat, wanneer vermindering der sterkte mogelijk wordt, dit onmiddellijk kan geschieden zonder nog jaren de lasten te moeten dragen van een vooral voor die verminderde sterkte te groot beroepskader.

Luit. ter zee 1e kl. HELFRICH. Mijnheer de Voorzitter. De inhoud van stelling 10, luidende:

„Indien men alleen beschouwt de eischen welke gesteld moeten worden aan eene marine, uitsluitend bestemd voor gebruik in Nederland, *kan* (ik cursiveer) enz’’, heeft mij niet kunnen bevredigen, om verschillende redenen.

In de eerste plaats is het — gesteld zelfs dat men hier te lande voor de maritieme defensie in oorlogstijd zou willen volstaan met materieel, dat geschikt is voor de door den geachten spreker aan de marine toegedachte taak — niet mogelijk de marine in Nederland uitsluitend met dat doel voor oogen te organiseeren. Dit *kan* niet, omdat men hier te lande steeds rekening zal moeten houden met Indische behoeften. Dit zal steeds invloed blijven uitoefenen op elke organisatie in Nederland.

Aangezien in volgende lezingen hierop wel het volle licht zal vallen, kan ik dit punt thans verder laten rusten.

In de tweede plaats *mag* men niet uitsluitend de eischen beschouwen, welke kolonel SCHUURMAN aan de marine in

Nederland stelt, en wel met het oog op het leveren van een Volkenbondsccontingent.

Nu komt m. i. eene doelstelling, berustend op de verplichting jegens den Volkenbond in het huidige stadium, wat belangrijkheid betreft, niet in de eerste plaats, omdat — zooals de geachte spreker zelf in stelling 4 zegt — de Volkenbond daarvoor nog niet sterk genoeg en niet algemeen is en nog niet over georganiseerde volkenbondskrachten beschikt. In zooverre zou er voor mij geen aanleiding bestaan, hierop in te gaan, doch waar kolonel SCHUURMAN niettemin in stelling 5 als één der doelstellingen aangeeft: het leveren van een Volkenbondsccontingent, dit verder voor het leger volledig uitwerkt en zelfs in stelling 7 het geschikt maken van het leger in Nederland voor gebruik daarvoor als grondslag aanneemt, daar acht ik het onlogisch, dat zulks voor de marine in Nederland geheel buiten beschouwing gelaten wordt.

Wel heeft kolonel SCHUURMAN in stelling 5 sub b het leveren van een volkenbondsccontingent genoemd en zal daarbij — waar in het Verre Oosten in de eerste plaats van een maritiem conflict sprake zal zijn — wel aan een *vloot*-contingent gedacht hebben, maar, M. de V., zit hierin niet iets oneigenlijks?

Moet *Indië* dat vlootcontingent leveren? Neen, M d.V., Nederland is lid van den Volkenbond en niet Indië. De Volkenbond zal aan *Nederland* den eisch stellen tot het leveren van een vlootcontingent, en Nederland kan zich als handels- en industrieland, als zeevarende natie en als koloniale mogendheid, als natie dus met groote overzeesche belangen, niet aan dien eisch onttrekken.

Evenmin is m.i. Nederland er van af met te zeggen: „mijn vlootcontingent bevindt zich in Indië en kan alleen in die streken optreden.” De Volkenbond heeft zijn gebied over de gheele Wereld en hij moet zijne vlootorganen kunnen gebruiken waar hij dat wenscht. De onmogelijkheid, een vlootcontingent te leveren op elke gewilde plaats zou trouwens juist het groote strategische voordeel van de *bewegelijkheid* der zee strijdkrachten totaal te niet doen.

M.d.V., ik zal kort zijn, en ik wil hier eindigen met er den nadruk op te leggen, dat aanwijzing van het in Indië gestationneerde deel der vloot als Volkenbondsccontingent in elk geval, hoe men er ook over denkt, in zich sluit een *volledig zeggenschap* van de Nederlandsche Regeering over dat deel der vloot, iets, dat ik in het huidige stadium van het marinevraagstuk met groote voldoening constateer.

Kapitein VAN SLOBBE. Mijnheer de Voorzitter. Mijne Heeren. De belangwekkende voordracht van den Kolonel SCHUURMAN heb ik met de aandacht, die zij verdient, gevolgd en daardoor ben ik tot de conclusie gekomen, dat ik me niet heb vergist betreffende de beteekenis der stellingen, in den oproepingsbrief opgenomen.

Sommige der bezwaren, die ik tegen deze stellingen heb, zijn reeds door vorige debaters naar voren gebracht. Ik wil deze echter toch in beschouwing nemen hetzij om ze te onderstrepen, hetzij om ze van een andere zijde te belichten.

Met den Kolonel MERENS en den Overste DONK ben ik van meening, dat de eerste stelling van den inleider met de vierde en de vijfde stelling in tegenspraak is. Wat wil het zeggen, dat Nederland de noodzaak tot instandhouding en de wijze van samenstelling zijner nationale machtsmiddelen *hoofdzakelijk* moet bezien van uit het standpunt der internationale verplichtingen, neergelegd in de bepalingen van het bestaande organisme, gevormd door het Instituut van den V. B.? Zouden wij, indien de V. B. ons slechts verplichtte — vastgesteld of moreel — tot een zeer klein leger, daarmee nu kunnen volstaan? Kolonel SCHUURMAN geeft op deze vraag in zijne stellingen 4 en 5 duidelijk een ontkenkend antwoord. Dus is de eigenlijke bedoeling van stelling 1, dat Nederland in ieder geval rekening moet houden met de noodzaak tot instandhouding enz. Daarmede ga ik gaarne accoord.

Wij hier begrijpen Kolonel SCHUURMAN wel, maar buitenstaanders mogen uit stelling 1 niet de gevolgtrekking maken, dat Kolonel SCHUURMAN den V. B. als goed functionneerend

beschouwt en de doeleinden der Nederlandsche weermacht, buiten die door den V. B. gevorderd, als van minder belang acht.

Uit deze opmerking mag men niet besluiten, dat ik voor den V. B. niet veel gevoel. 'k Geloof, dat wij allen hartgrondig hopen op de totstandkoming van een deugdelijke statengemeenschap.

In de tweede stelling heeft Kolonel SCHUURMAN aangegeven, waarop onze internationale rechten hoofdzakelijk betrekking hebben. M.i. is er nog een recht van 't grootste belang; wij moeten ervan verzekerd zijn, dat we bij een V.B. oorlog zoo noodig tijdig steun ontvangen. Zoolang er geen georganiseerde V.B. krachten aanwezig zijn onder eene leiding, die uitsluitend rekening houdt met de belangen van den V.B., loopt men, als kleine staat, het groote gevaar, dat men niet tijdig wordt geholpen. België, Servië en Roemenië zijn zeer sprekende voorbeelden.

Met de stellingen 3, 4, 5 en 6 ga ik accoord. Vooral stelling 5 is m.i. zeer logisch. De volgorde der doeleinden geeft zeer juist de doelstelling onzer weermacht aan.

Stelling 7 kan weer doen uitkomen, dat Kolonel SCHUURMAN de verplichtingen, die wij ten opzichte van den V.B. hebben, als beheerschend beschouwt voor de doelstelling en de samenstelling onzer weermacht. Ik deel de meening van overste DONK ten opzichte van deze stelling. Deze stelling is niet te aanvaarden, zoolang we niet weten, wat de V.B. verlangt, tenzij Kolonel SCHUURMAN een zoo krachtig mogelijk leger ter beschikking van den V.B. wil houden. Waarom houdt de geachte inleider niet vast aan stelling 5? Het handhaven der neutraliteit en het opvangen van een eersten stoot met — zooals overste DONK opmerkte — de daaropvolgende krijgshandelingen stellen hun eischen, die blijven, zoolang de V.B. nog niet volkomen betrouwbaar is. Bovendien moet de weermacht voldoen aan de eischen, die de verplichting tot het leveren van een V.B. contingent stelt.

Tegen stelling 8 in algemeenen zin genomen bestaan m. i. geen bezwaren. Men moet echter bij de

uitlegging ervan voorzichtig zijn. Voor de verdediging van ons grondgebied, voor het houden van verband met een bondgenoot is een zekere sterkte noodig. De doeleinden, in stelling 5 genoemd, stellen eischen aan de grootte van de weermacht.

Mijnheer de Voorzitter. Ik ben gekomen aan stelling 9, die eveneens, in algemeenen zin, juist moet worden genoemd. Maar ik vraag met overste DONK hoe groot stelt kolonel SCHUURMAN zich die betere weermacht voor? Zoo even merkte ik reeds op, dat aan de grootte van onze weermacht eischen worden gesteld.

Men moet ook wel degelijk onder het oog zien, dat men wel een kleinere weermacht kan krijgen, maar dat deze daarom nog niet beter zal zijn. Men zegt toch niet tegen degenen, die de weermacht samenstellen „ge kunt jaarlijks zooveel besteden; ga je gang nu maar.”

Afgescheiden daarvan, zou ik aan den Kolonel SCHUURMAN willen vragen, welke vermindering der weermacht hij zich voorstelt. Laat ik de zaak maar met ronde woorden bespreken. Indien Kolonel SCHUURMAN eene vermindering van ons veldleger met een Divisiegroep op het oog heeft, dan acht ik dit onaanvaardbaar.

Een veldleger van drie divisiegroepen is te zwak om behoorlijk te kunnen optreden. De mogelijkheid bestaat, dat men in den aanvang van een oorlog een divisiegroep moet detacheren, daar onze reservetroepen niet zoodanig zijn georganiseerd en het voorloopig ook wel niet zullen worden, dat zij op een gewichtig front zelfstandig kunnen optreden. Maar al kan men de divisiegroepen bij het veldleger houden, dan nog is het aantal van drie onvoldoende. Twee divisiegroepen naast elkaar leveren noch bij de verdediging, noch bij den aanval een front van beteekenis.

Het is niet mogelijk het gebied der landsverdediging hier te betreden. Maar alle aanwezigen die met het eventueele gebruik van ons leger bekend zijn, weten, dat wij niet met drie divisiegroepen kunnen volstaan.

Mijnheer de Voorzitter. Indien ons veldleger tot drie divisiegroepen zou zijn verminderd, zou men noodgedwongen

reservetroepen er bij gaan indeelen en het daardoor verwateren. Vier bruikbare divisiegroepen is een minimum ook voor een V. B. contingent, tenzij men daarvoor zou willen volstaan met het leveren van troepen, die met troepen van andere nationaliteit zouden worden samengesmolten, zoo ongeveer als de Portugeesche divisien op het Westfront in den grooten oorlog.

Moet er vermindering komen — ik ontken dit echter stellig — dan moet deze in de diepte worden toegepast, dan moeten de oudste lichten, die bij onzen oefentijd veel van hun waarde zullen hebben verloren, afvallen.

Vier behoorlijke divisiegroepen hebben we in de eerste plaats noodig. De reservetroepen zijn ook van belang, maar de verbetering van hun gevechtskracht komt m.i. op de tweede plaats. Zij moeten maken, dat het veldleger kan manoeuvreeren; zij moeten krachtig medewerken bij eene verdediging, waarvan het veldleger de kern uitmaakt.

Mijnheer de Voorzitter. De voordracht van Kolonel SCHUURMAN is zeer belangwekkend, maar m.i. wat den V. B. betreft wat academisch. Laten wij den V. B. buiten beschouwing, dan is er weinig veranderd ten opzichte van de doelstelling onzer weermacht. Waarom is dan eene vermindering dier sterkte toelaatbaar? Is het goed toe te geven aan de zucht naar vermindering onzer weerkracht?

Wij moeten uit een militair oogpunt in het belang van onze veiligheid, dus uit een waarachtig landsbelang, met klem wijzen op hetgeen beslist noodzakelijk is voor eene eventueele verdediging van ons land.

En m.i. mag in geen geval het veldleger worden verminderd met een divisiegroep, indien men het tenminste nog een leger, dat betrekkelijk zelfstandig moet kunnen optreden, wil noemen. Ook Kolonel SCHUURMAN zal ongetwijfeld van meening zijn, dat een behoorlijk veldleger niet kan worden gemist voor onze landsverdediging en om eventueel een V.B. contingent te kunnen leveren.

Mijnheer de Voorzitter. Zeer gaarne had ik hier stelling genomen tegen hetgeen een der debaters, Overste DONK, heeft gezegd ten aanzien van de vermindering van beroepsperso-

neel. Ik zal hier echter vanaf zien, in de eerste plaats omdat hetgeen Overste DONK zeide buiten de orde was, in de tweede plaats omdat eene bespreking ervan meer tijd zou vorderen dan nu beschikbaar is. Bovendien is de tijd, die mij voor het debat is toegestaan, verstreken.

Mijnheer de Voorzitter. Ik heb gezegd.

De heer SCHUURMAN. Mijnheer de Voorzitter. Ik moge in mijn antwoord aan de heeren die wel aan het debat hebben willen deelnemen, eerst enkele algemeene opmerkingen maken.

In de eerste plaats moet ik naar aanleiding van het verwijt, dat ik voor de internationale belangen het nationaal belang zou hebben achter gesteld, er op wijzen, dat niets minder waar is. Integendeel, ik heb echter de beveiliging van de nationale belangen gezocht in internationale samenwerking. Was het vroeger voor een kleinen Staat gevaarlijk om zich met een grootmacht te verbinden, omdat men te veel gevaar liep in het kielzog daarvan te worden medegenomen, thans is dit door de geboorte van den Volkenbond geheel veranderd. Ook een kleine Staat kan thans vrij en ongehinderd in het groote geheel meêdoen en daar bescherming zoeken. Wil dit echter mogelijk zijn, dan moet men het bescherming verleenen ook niet aan de grooten overlaten. Vandaar mijn wensch, dat alle leden zich van hunne plichten bewust zullen zijn en diensovereenkomstig zullen handelen. Wanneer men het deelnemen van Nederlandsche strijdmachten aan eene onderneming tot handhaving van den vrede aldus beziet, bestaat er m.i. ook geen conflict met de Grondwet. Mochten de juristen het hiermede niet eens zijn, welnu dan is de Grondwet te wijzigen; de wetten zijn er voor den Staat, niet omgekeerd.

In de tweede plaats moet ik er tegen protesteeren, dat men mij in de schoenen schuift, dat ik er op zou hebben aangedrongen om het leger te verzwakken. Alweer moet ik zeggen, integendeel, ik heb gewenscht een andere verdeling der samenstellende organen van de strijdmacht maar van een verzwakking heb ik niet gesproken.

Misschien heeft de woordenkeus van mijn negende stelling tot dit begrip aanleiding gegeven, maar dan moet ik er toch op wijzen en dit geldt meer bepaald den heer DONK, dat ik niet ben uitgegaan van onbekenden, maar van het tegenwoordige contingent en het tegenwoordige budget, waaromtrent ik alleen heb opgemerkt, dat ieder het er wel over eens zal zijn, dat deze beide hoofdfactoren voor het tegenwoordige niet voor vermeerdering vatbaar zijn.

Den heer MERENS moet ik dan nog antwoorden, dat de volgorde der taken in mijn vijfde stelling niet is genomen naar de mate hunner meerdere belangrijkheid, maar is voortgevloeid uit den loop van mijn betoog. Welke taak de meest belangrijke is, kan men van te voren niet zeggen, de tijd zal het wijzen. Maar wel wil ik zeggen, dat het in algemeenen zin die taak is, waardoor de vrede gehandhaaft blijft, de preventieve taak dus. Dat kan nu zijn: de neutraliteits handhaving, maar evengoed de bereidstelling van een volkenbondsc contingent, welke houding evenals de neutraliteits-handhaving bedoelt, den tegenstander van het verbreken van den vrede af te houden.

Dat de Volkenbond in Azië onmachtig zou zijn om den vrede te handhaven, kan ik den kolonel MERENS niet toegeven. Ook daar schiet de Volkenbondsidee wortel en juist daar, ver van Europa, in ons groote gebied tusschen twee groote Oceanen, welk gebied zooveel aanlokkelijks biedt, kunnen we minder dan elders den Volkenbondssteun ontberen om een dam op te werpen tegen mogelijke vreemde begeerte.

Den heer DONK moet ik er nog eens op wijzen, hoe ik juist op den voorgrond heb gesteld, dat de Volkenbondsplichten nog niet juist omschreven konden worden toen het Verdrag tot stand kwam en dat daarom de bona-fide-leden het oog moeten gevestigd houden niet alleen op de beschreven plichten, maar zeer zeker ook op de moreele verplichtingen.

Dat ik de weermacht zou willen opbouwen op de gemakkelijkste taak is niet juist, integendeel, het deelnemen aan een V.B.-oorlog stelt aan geoefendheid en samenstelling de hoogste eischen. Zijn onze troepen daarvoor goed genoeg, dan zijn zij het ook voor de andere hen wachtende taken.

Welke sterkte zulk een contingent zou moeten hebben, is niet te zeggen. Breekt oorlog uit tusschen onze bureu, dan moet het zoo sterk mogelijk zijn, terwijl het zwakker kan worden naarmate het brandpunt verder van ons aflight. Ik heb dit in mijn rede met voorbeelden toegelicht.

De uiterst willekeurige wijze, waarop de heer DONK omspringt met de door hem gevreesde legerverzwakking, houdt geen steek, vooral daarom niet, omdat hij de door mij verbeterde verhoudingen der andere onderdeelen van de weermacht weglaat, hij beziet wel het min maar niet het plus, en komt dus tot een onjuiste conclusie. Mijn bedoeling is — ik heb het duidelijk genoeg gezegd voor ieder, die hooren wil — versterking van gevechtskracht, door meer oordeelkundige, aan de moderne eischen aanpassende organisatie.

Den heer HELFRICH moge ik opmerken, dat de aanvaarding van het beginsel dat in Indië de Vloot, hier de Landmacht hoofdzaak moet zijn, onherroepelijk medebrenge, dat hier de zeemacht betrekkelijk zwak is en moet worden georganiseerd met het oog op de — toch reeds omvangrijke — taken van neutraliteitshandhaving en opvangen van een eerste stoot. Hiervoor toch is de meest logisch aangewezen scheepsmacht er eene die, spreker geeft het toe, voor uitzending als V.B.-contingent minder geschikt is te maken.

In Indië daarentegen, moeten wij zeer zeker een contingent kunnen leveren. Nu vreest de heer HELFRICH dat de Nederlandsche regeering daarover geen zeggingskracht zal hebben, maar dan moet de te treffen regeling zóó worden, dat zij dit wel heeft; dit is een onafwijsbare eisch.

Maar het geven van een V.B. zeemacht-contingent en in Azië en in Europa, kan van een staat als Nederland niet worden geëischt. Daar komt nog bij, dat hier, te midden van de groote scheepsmachten, een zee-contingent minder gewicht in de schaal legt dan in onzen Archipel.

Den heer VAN SLOBBE moge ik antwoorden — voor zoover zulks hiervoren niet reeds geschiedde — dat ons recht op snelle Volkenbondshulp alleen tot zijn recht kan komen, indien andere Staten doen, wat hij voor ons weigert te aanvaarden, n.l. zich gereed maken om in staat te zijn, snel een

daartoe geschikt contingent te sturen. Maar mogen wij ons dan aan een overeenkomstige taak onttrekken? Immers neen.

Zeer zwak is de heer VAN SLOBBE, waar hij het heeft over de noodige sterkte onzer mobiele troepen. Het eene oogenblik heet het, dat 4 D.G. noodig zijn om als contingent voldoende gewicht in de schaal te leggen en een oogenblik later zegt hij dat het zoo moet zijn omdat men moet rekenen op de noodige detacheringen. Dat klopt niet.

Mijne Heeren, ik meen hiermede de verschillende debaters voldoende beantwoord te hebben en moge mijn standpunt nog eens aldus uiteenzetten: de grootste mate van veiligheid is te verkrijgen in eene internationale samenwerking, waarbij een ieder zijn plicht doet, terwijl zoolang geen internationale vermindering van bewapeningen tot stand komt, met de beschikbare middelen onze gevechtskracht in modernen zin zoo hoog mogelijk moet worden opgevoerd. Moge dit ons streven zijn, als Staat en als individu en als officier, dan zal Nederlands veiligheid in de toekomst op de beste wijze verzekerd zijn.

De Voorzitter. M. H. Resumeerende zou ik ten slotte als mijne meening willen zeggen, dat door hetgeen hedenavond in het midden is gebracht, op den voorgrond is gesteld, dat onze nationale weermacht, opgebouwd zooals de Grondwet dat wenscht, moet gebaseerd zijn op onze nationale defensie; dat zoolang de Volkenbond geen grooteren invloed krijgt dan thans, de toestanden voor Nederland ten opzichte van de kansen van oorlog niet veel veranderd zijn, zoodat wij dus de bestaande weermacht van de tegenwoordige sterkte en samenstelling, voorzien van het noodige beroepskader en een goede uitrusting in geen enkel opzicht kunnen missen; dat het beroepskader, waarvan thans in aantal zeker een alleruiterst minimum aanwezig is, onmogelijk voor vermindering vatbaar zal zijn.

Ik dank den heer SCHUURMAN voor hetgeen hij hedenavond heeft gesproken en waardoor hij blijk heeft gegeven, de bedoelingen van het Bestuur goed begrepen te hebben. Met een verder woord van dank, aan de Heeren, die aan het debat hebben deelgenomen, sluit ik deze vergadering.
